

Kujawsko-Pomorskie Biuro
Planowania
Przestrzennego i Regionalnego
we Włocławku

**OBSZARY
FUNKCJONALNE
W WOJEWÓDZTWIE
KUJAWSKO-POMORSKIM**

Problematyka określenia

Spis treści

1.	Wprowadzenie	3
2.	Systematyka obszarów funkcjonalnych.....	4
3.	Skutki określenia obszarów funkcjonalnych.....	7
4.	Obszary funkcjonalne w województwie kujawsko-pomorskim	9
4.1.	Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym	10
4.1.1.	Miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego	10
4.1.2.	Wiejski obszar funkcjonalny	27
4.1.3.	Obszar funkcjonalny Światowy Rezerwat Biosfery „Bory Tucholskie”	31
4.2.	Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym	34
4.2.1.	Miejskie obszary funkcjonalne	34
4.2.2.	Pozostałe obszary funkcjonalne	44
5.	Podsumowanie	60
6.	Wykaz wykorzystanych opracowań i dokumentów	65

1. Wprowadzenie

Obszar funkcjonalny (OF), choć w teorii planowania przestrzennego nie jest pojęciem nowym, to w sferze polityki zagospodarowania przestrzennego na szczeblu krajowym funkcjonuje od roku 2011, kiedy to Rada Ministrów przyjęła Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030), w której termin ten został wprowadzony. Było to wynikiem zastosowania nowego paradygmatu planowania rozwoju kraju zapoczątkowanego przyjęciem w 2010 r. Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, która to ww. paradygmat polityki ukierunkowanej terytorialnie próbuje zastosować w odniesieniu do polityki regionalnej. Założeniem ww. dokumentów rządowych jest więc wyznaczenie obszarów charakteryzujących się wspólnymi cechami geograficznymi (obszarów funkcjonalnych) i skierowaniem do nich zestawu działań o charakterze zintegrowanym po to, aby wykorzystać ich specyficzny potencjał.

Od wejścia w życie KPZK 2030 rozpoczął się okres zmian w ustawodawstwie polskim, mający na celu dostosowanie aktów prawnych do ustaleń KPZK 2030. Jednym ze skutków tych zmian jest obowiązek uwzględnienia obszarów funkcjonalnych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa. Wynika on z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 199, ze zm.), w której w art. 2 wprowadzono definicję ww. obszaru funkcjonalnego: „**obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, stanowiący zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju**” oraz wskazano (art. 39 ust. 3, pkt 4), iż w planie zagospodarowania przestrzennego województwa określa się w szczególności: (...) granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym oraz, w zależności od potrzeb, granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym. Ponadto rozdz. 4a wyznacza rodzaje i typy obszarów funkcjonalnych oraz nadaje kompetencje ich określenia.

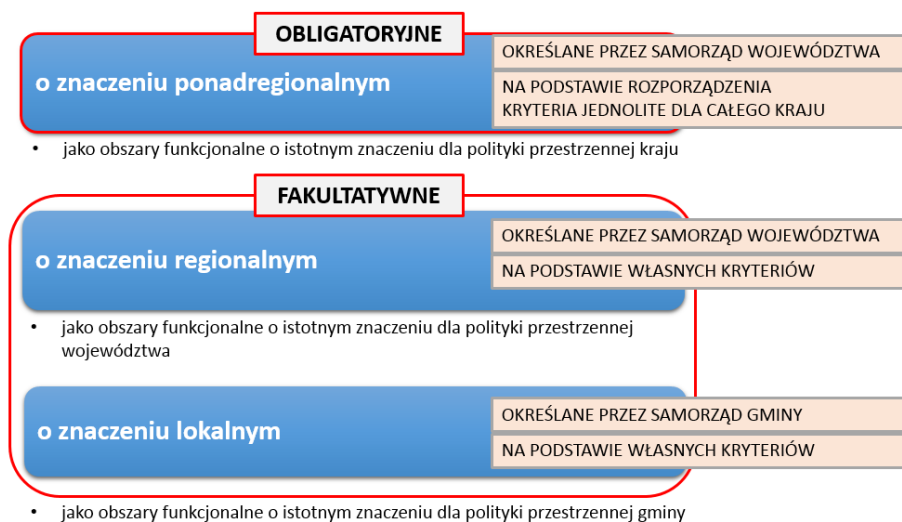
Obszary funkcjonalne określa się z zapewnieniem:

- 1) ciągłości i zwartości wyznaczanego obszaru – polegającej na wyznaczeniu obszaru zamkniętego wspólną granicą,
- 2) dostępności danych wskaźnikowych, umożliwiających wyznaczenie łącznego obszaru, którego zasięg przestrzenny umożliwi rozwiązanie istniejących lub przewidywanych problemów oraz rozwój nowych funkcji tych obszarów.

2. Systematyka obszarów funkcjonalnych

Typologia obszarów funkcjonalnych

Obszary funkcjonalne, zgodnie z ww. ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dzielą się na trzy rodzaje:



Rys. 1. Schemat typologii obszarów funkcjonalnych, kompetencji i sposobu ich określania

Źródło: Opracowanie własne

Kompetencje określenia dwóch pierwszych, czyli obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym i obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym posiada samorząd województwa, przy czym obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym są obligatoryjne, natomiast obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym samorząd województwa może wyznaczyć w przypadku wystąpienia takiej potrzeby.

Do typów obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym, obligatoryjnych, należą:

- 1) miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego (MOFOW);
- 2) wiejski obszar funkcjonalny;
- 3) obszar funkcjonalny szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej, w tym:
 - a) górski,
 - b) Żuławy;
- 4) przygraniczny obszar funkcjonalny.

Relacje OF w stosunku do innych pojęć

Ponieważ w tematyce dotyczącej planowania i zagospodarowania przestrzennego występuje szereg pojęć zbieżnych lub też mogących być mylonych z pojęciem „obszar funkcjonalny”, jak np. obszary strategicznej interwencji, obszary problemowe, zintegrowane inwestycje terytorialne, poniżej wyjaśniono różnice i zależności między nimi.

Obszary strategicznej interwencji (OSI) – pojęcie wprowadzone w Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju oraz w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego w 2010 r. oznaczające „obszary, wobec których (a) wymagana jest interwencja rządu, ze względu na ciężar, którego region sam nie jest w stanie udźwignąć oraz (b) obszary, które ze względów społecznych, gospodarczych lub środowiskowych wywierają lub mogą w przyszłości wywierać istotny wpływ na rozwój kraju”.

Identyfikacja Obszarów Strategicznej Interwencji zarówno w polityce krajowej jak i regionalnej (wojewódzkiej) wiąże się z ideą prowadzenia aktywnej polityki wobec obszarów wymagających indywidualnie dostosowywanych działań w związku z wykazywaną specyfiką stanu rozwoju i uwarunkowań rozwoju.

W „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego - Plan modernizacji 2020+” na podstawie identyfikacji specyficznych problemów lub potencjałów rozwojowych o szczególnym znaczeniu w skali województwa wyróżniono 9 obszarów strategicznej interwencji. Ich zasięg przestrzenny oraz podstawę delimitacji przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 1. Syntetyczna informacja o Obszarach Strategicznej Interwencji (OSI) wyróżnionych w „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego - Plan modernizacji 2020 +”

OSI wskazane w Strategii rozwoju województwa	Zasięg przestrzenny	Podstawa delimitacji
Aglomeracja Bydgoszczy i Torunia	Centralna część województwa kujawsko-pomorskiego zakwalifikowana przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego do Obszaru Funkcjonalnego Bydgoszczy i Torunia.	Potrzeba stymulowania rozwoju Bydgoszczy i Torunia jako ośrodków regionalnych, rozwijających funkcje metropolitalne, będących „lokomotywą rozwoju” województwa a także negatywne konsekwencje intensywnych procesów suburbanizacji w sferze ładu przestrzennego i stanu środowiska oraz jakości życia mieszkańców.
Zagospodarowanie Dolnej Wisły i nowy stopień wodny	Dolina Dolnej Wisły w granicach województwa kujawsko-pomorskiego (w tym realizacja stopnia wodnego na Wiśle – poniżej Włocławka).	Rozległa dolina Wisły jest jednocześnie barierą dla zagospodarowania, jak i wielką szansą dla rozwoju różnorodnych funkcji. Realizacja stopnia wodnego poniżej Włocławka ma na celu przede wszystkim zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego w dolinie Wisły oraz ochronę istniejącego stopnia wodnego we Włocławku przed katastrofą budowlaną. Dodatkowymi korzyściami będzie produkcja energii elektrycznej, ustanowienie kolejnej przeprawy drogowej przez Wisłę, poprawa zdolności transportowej odcinka drogi wodnej E-40, stworzenie podstaw do rozwoju turystyki wodnej oraz stworzenie podstaw dla realizacji systemu nawodnień dla przeciwdziałania coraz częstszemu zagrożeniu klęską suszy oraz podniesienia efektywności gospodarki rolnej na Kujawach.
Kujawy – wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa	Tereny rolne powiatów południowej części województwa: włocławskiego, radziejowskiego, aleksandrowskiego, inowrocławskiego, mogileńskiego, żnińskiego – objęte trwałym deficytem wód opadowych w okresie wegetacyjnym.	Problem środowiskowy - trwały deficyt wody na potrzeby rolnictwa w okresie wegetacyjnym, prowadzący do znacznego obniżenia plonów, a więc uniemożliwiający wykorzystanie w pełni zwartych obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej o bardzo dużej przydatności dla rolnictwa.
Bory Tucholskie – strefa wykorzystania potencjałów endogenicznych północno-zachodniej części województwa	Powiaty: tucholski, sępoleński i świecki.	Współwystępowanie specyficznych dla wskazanego obszaru potencjałów endogenicznych, związanych z występowaniem szczególnych predyspozycji dla rozwoju gospodarki leśnej i przetwórstwa drewna, rozwoju turystyki zdrowotnej, rozwoju funkcji turystycznej w oparciu o walory przyrodnicze, rozwoju niektórych specjalistycznych dziedzin gospodarki rolnej.
Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej	Obszar wymaga szczegółowej delimitacji – mającej na celu wskazanie terenów rolnych o najwyższej przydatności dla	Funkcja rolnicza należy do podstawowych działalności gospodarczych województwa i jest postrzegana jako jeden z głównych potencjałów

	rolnictwa (gleby chronione klas I-III oraz duże powierzchnie zwartych obszarów gleb klas IV).	rozwojowych. Stąd obszary wysokiej przydatności rolniczej stanowią walor o znaczeniu strategicznym dla rozwoju województwa.
Wzrost zatrudnienia	Cały obszar województwa – w szczególności interwencji wymagają powiaty położone poza ścisłym centrum województwa.	Trwale wysoki poziom bezrobocia na terenie województwa. Problem jest szczególnie istotny w powiatach położonych poza ścisłym centrum województwa, jednak interwencją powinna zostać objęta także część centralna, która może stanowić miejsce pracy dla mieszkańców powiatów peryferyjnych.
Przełamanie zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa	Powiaty: grudziądzki, wąbrzeski, golubsko-dobrzyński, brodnicki, rypiński, lipnowski, włocławski i radziejowski oraz miasta Włocławek i Grudziądz.	Konieczność nadania impulsów rozwojowych wschodniej części województwa, zarówno poprzez działania na rzecz głównych ośrodków miejskich (Włocławek i Grudziądz, które powinny pełnić szczególną rolę w stymulowaniu rozwoju społecznego i gospodarczego otaczających powiatów), jak też wobec terenów wiejskich i pozostałych miast wskazanego obszaru (w tym miast powiatowych). We wskazanym obszarze problemy są na tyle złożone i na tyle długotrwałe, a skala problemów jest na tyle duża, że obniża konkurencyjność i zagraża podstawom funkcjonowania województwa jako całości.
Polityka miejska i rewitalizacja miast	52 miasta na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.	Zaangażowanie miast wszystkich kategorii w rozwój społeczny i gospodarczy województwa, przy różnicowaniu działań w stosunku do poszczególnych kategorii miast adekwatnie do ich potencjału i oczekiwanej roli w rozwoju województwa.
Rozwój uzdrowisk	Uzdrowiska statutowe: Ciechocinek, Inowrocław, Wieniec-Zdrój oraz inne miejscowości, które uzyskają status uzdrowiska.	Województwo kujawsko-pomorskie jest regionem o bardzo silnym potencjale uzdrowiskowym. Jest to funkcja, która ma duże znaczenie gospodarcze dla miejscowości, w których jest realizowana oraz duże znacznie wizerunkowe dla województwa – stanowi więc przewagę konkurencyjną.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego - Plan modernizacji 2020+”

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) – są instrumentem realizacji polityki terytorialnej. W województwie kujawsko-pomorskim ZIT realizowany jest dla miast Bydgoszcz i Toruń wraz z ich obszarem funkcjonalnym, wyznaczonym przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą nr 15/463/2014 z dnia 08.04.2014 r. i obejmuje zintegrowane działania służące zrównoważonemu rozwojowi obszarów miejskich. Wsparcie jest kierowane na podstawie opracowanej strategii rozwoju obszaru.

Obszar problemowy – pojęcie funkcjonowało w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jako „obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych wskazany w planie zagospodarowania przestrzennego województwa lub określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy”. W wyniku zmian wprowadzonych w ww. ustawie z dniem 25 września 2014 r. zastąpione zostało nowym pojęciem „obszar funkcjonalny”, stanowiącym pełniejszą w stosunku do pierwotnej definicję oraz doprecyzowane zostało miejsce i sposób wyznaczania takich obszarów.

3. Skutki określenia obszarów funkcjonalnych

Propozycja określenia przez samorząd województwa obszarów funkcjonalnych (zarówno ponadregionalnych jak i regionalnych) niesie za sobą określone skutki.

Samorząd województwa zobligowany jest do przedstawienia propozycji i wniosków dotyczących określenia obszarów funkcjonalnych jednostkom samorządu terytorialnego znajdującym się na terenie województwa oraz zorganizowania konferencji, na której jednostki te zaopiniują przedstawione propozycje. Konferencja opiniująca musi być zorganizowana w terminie 30 dni od dnia przedstawienia przez samorząd województwa własnej propozycji określenia obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym i ich granic lub wniosku złożonego przez samorząd gminny lub powiatowy dotyczący określenia takich obszarów.

Dla miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodków wojewódzkich (MOFOW) obligatoryjne jest sporządzenie planu zagospodarowania przestrzennego będącego częścią planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Dla pozostałych, określonych w regionie obszarów funkcjonalnych, w planie zagospodarowania przestrzennego województwa wprowadza się granice oraz ustala zasady ich zagospodarowania.

Dla wszystkich OF przepisy dopuszczają (dają podstawę) sporządzenia strategii rozwoju.

Polityka przestrzenna województwa w stosunku do obszaru funkcjonalnego jest prowadzona w konsultacji z jednostkami samorządu terytorialnego, które są położone na terenie danego obszaru funkcjonalnego. A więc wszelkie działania, czy też ustalenia dotyczące polityki województwa w stosunku do określonego obszaru funkcjonalnego, muszą być konsultowane z każdym samorządem terytorialnym, na obszarze którego położony jest dany OF.

Obszary funkcjonalne obejmujące swoim zasięgiem więcej niż jedno województwo są określane przez samorząd województwa w odniesieniu do jego terytorium w porozumieniu z samorządami pozostałych województw.

Dla określonych OF, w planie zagospodarowania przestrzennego województwa zostaną sformułowane szczegółowe zasady zagospodarowania, które dotyczyć będą następujących pól interwencji:

Ustalenia ogólne działań z zakresu rozwoju przestrzennego, społecznego, gospodarczego:

1. stosowanie podejścia funkcjonalnego w planowaniu przestrzennym dla rozwoju społecznego i gospodarczego, tj. przekraczającego granice administracyjne,
2. stosowanie podejścia funkcjonalnego w planowaniu infrastruktury komunikacyjnej i technicznej, tj. przekraczającego granice administracyjne,
3. prowadzenie gospodarki przestrzennej w sposób ograniczający kolizje oraz optymalnie wykorzystujący zidentyfikowane potencjały rozwojowe/rozwiązujące sytuacje konfliktowe,
4. prowadzenie działań z zakresu infrastruktury komunikacyjnej i technicznej niwelujących zidentyfikowane sytuacje problemowe/konfliktowe,
5. prowadzenie gospodarki przestrzennej zgodnej z wymaganiami ochrony środowiska i z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju.

Operacjonalizacja ustaleń określonych w zasadach zagospodarowania w polityce samorządu województwa:

1. preferowanie obszarów funkcjonalnych w planowaniu regionalnym zgodnie z określonym potencjałem endogenicznym,
2. opracowanie koncepcji/programów rozwoju OF jako podstawy działań samorządów lokalnych w dziedzinie zagospodarowania przestrzennego i rozwoju gospodarczego,
3. koordynacja realizacji zagospodarowania istotnego dla OF przez Urząd Marszałkowski.

Operacjonalizacja ustaleń określonych w zasadach zagospodarowania w polityce samorządów gminnych:

Identyfikacja w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin OF i uwzględnienie ustaleń zgodnie z określonym potencjałem endogenicznym/sytuacją problemową wyznaczonych w polityce regionalnej.

4. Obszary funkcjonalne w województwie kujawsko-pomorskim

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obligatoryjne jest wyznaczenie obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym. Spośród wskazanych czterech typów OF o znaczeniu ponadregionalnych, województwa kujawsko-pomorskiego dotyczą trzy: miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego, wiejski obszar funkcjonalny oraz obszar funkcjonalny szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej. Jednak zróżnicowanie województwa kujawsko-pomorskiego pod względem fizyczno-geograficznym powoduje, że odznacza się ono specyficznymi uwarunkowaniami w zagospodarowaniu przestrzennym umożliwiającymi identyfikację bardzo wielu problemów, konfliktów czy potencjałów, warunkujących jego zagospodarowanie. Wobec powyższego, dla zapewnienia prowadzenia prawidłowej polityki przestrzennej, istnieje potrzeba określenia nie tylko ww. obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym, których wyznaczenie warunkuje uzgodnienie planu zagospodarowania przestrzennego województwa przez właściwego ministra, ale również obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym, których wyznaczenie wynika z potrzeby skoncentrowania polityki województwa na określone terytorium, w celu wyeliminowania problemów i wykorzystania potencjału rangi ponadlokalnej.

W celu określenia w województwie kujawsko-pomorskim OF (zarówno o znaczeniu ponadregionalnym jak i regionalnym) dokonano szeregu analiz, a za podstawę prac przyjęto:

- KPZK 2030, w której w rozdziale VI Typologia OF zawarto typy i opis poszczególnych OF oraz wskazania w jakim dokumencie i przez kogo mają zostać określone.
- Projekt rozporządzenia MliR z 18.11.2014 r. w sprawie szczegółowych warunków określania obszarów funkcjonalnych i ich granic.
- Strategię rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego - Plan modernizacji 2020+, gdzie na podstawie identyfikacji specyficznych problemów lub potencjałów rozwojowych o szczególnym znaczeniu w skali województwa wyróżniono 9 obszarów strategicznej interwencji (OSI). Logika planowania regionalnego nakazuje, by zagadnienia wskazane w Strategii rozwoju województwa jako kluczowe dla rozwoju regionu, a podlegające ze względu na swój charakter planowaniu przestrzennemu, zostały w planie zagospodarowania przestrzennego województwa uwzględnione poprzez sformułowanie ustaleń specyficznych dla danego zagadnienia. Podkreślić jednak należy, że nie wszystkie OSI wskazane w Strategii mogą i powinny być, ze względu na swój charakter, objęte planowaniem rozwoju zagospodarowania w ramach OF. Stwierdzono, iż te obszary, dla których interwencja polegać powinna na działaniach o charakterze przestrzennym (to znaczy wiążących się z powstaniem nowego zagospodarowania lub zmianami w charakterze zagospodarowania dotychczasowego), są niewątpliwie predestynowane do zaliczenia do kategorii Obszarów Funkcjonalnych. Ponadto w Strategii wyznaczono cztery priorytety i osiem celów strategicznych, z których odpowiednio priorytet Konkurencyjna gospodarka i cel Gospodarka i miejsca pracy były podstawą określenia OF związanego z wykorzystaniem potencjału wynikającego z przebiegu przez teren województwa autostrady A1.
- Politykę terytorialną województwa kujawsko-pomorskiego będącą istotnym elementem realizacji Polityki spójności UE. W wyniku prowadzenia tej polityki w regionie zawiązано porozumienia pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego w celu współpracy przy rozwiązywaniu problemów i wykorzystywaniu potencjału rozwoju ponad granicami administracyjnymi. Instrumentami realizacji ww. polityki terytorialnej/spójności na terenie województwa są m.in. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) dla miast Bydgoszcz i Toruń oraz 21 gmin otaczających;

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) dla miasta Włocławka i siedmiu gmin otaczających; miasta Grudziądza i pięciu gmin otaczających; miasta Inowrocławia i jednej gminy sąsiedniej.

- Dokumenty i analizy dotyczące delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych opracowane przez różne zespoły, w tym na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego i na zlecenie Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Delimitacji obszarów funkcjonalnych dokonano w oparciu o granice administracyjne gmin. Tak więc niezależnie od rzeczywistego zasięgu analizowanych zjawisk przestrzennych, obszarem funkcjonalnym objęta zostaje w całości jednostka samorządu terytorialnego, na terenie której stwierdzono występowanie odpowiednich cech. Takie założenie umożliwia wykorzystanie aktualnych informacji statystycznych, a następnie monitoring ich zmian, które agregowane są przez GUS dla terenu całej gminy. Wyjątek stanowi ponadregionalny obszar funkcjonalny szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej, który ze względu na swoją specyfikę nie obejmuje swoim zasięgiem w całości jednostek samorządu terytorialnego.

Z racji dużego zróżnicowania województwa kujawsko-pomorskiego pod względem fizyczno-geograficznym, dającego podstawy do wyróżnienia licznych obszarów odznaczających się wspólnymi uwarunkowaniami i podobnymi możliwościami rozwoju, podczas określania OF na terenie regionu nie zastosowano zasady rozłączności, tzn. przyjęto, że jedna gmina może należeć do więcej niż jednego OF.

4.1. Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym

Są to obszary funkcjonalne, których określenie jest obligatoryjne dla samorządu województwa. Delimitacja OF następuje na podstawie kryteriów wyznaczonych przez stronę rządową jednolicie dla całego kraju. Spośród wymienionych w ww. ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym czterech typów obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym (miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego, wiejski obszar funkcjonalny, obszar funkcjonalny szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej, przygraniczny obszar funkcjonalny), terenu województwa kujawsko-pomorskiego dotyczą trzy - miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego, wiejski obszar funkcjonalny oraz obszar funkcjonalny szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej.

Określenie OF ponadregionalnych, jak już wcześniej wspomniano, winno odbywać się na podstawie kryteriów wyznaczonych przez stronę rządową. Jednak takich kryteriów do tej pory nie opracowano, wobec powyższego, jako podstawę określenia OF ponadregionalnych przyjęto zapisy KPZK 2030, w której opisano cechy poszczególnych OF, a w przypadku określenia MOFOW również projekt rozporządzenia MliR z dnia 18.11.2014 r. w sprawie szczegółowych warunków określania obszarów funkcjonalnych i ich granic, dostosowując zasady delimitacji OF określone w ww. dokumentach do specyfiki województwa kujawsko-pomorskiego.

4.1.1. Miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego

Przy określaniu granic MOFOW uwzględniono:

- KPZK 2030, która wskazuje, iż obszary funkcjonalne ośrodków wojewódzkich tworzone są wokół wszystkich miast wojewódzkich spełniających następujące kryteria: liczba ludności w ośrodku metropolitalnym powyżej 300 tys. mieszkańców, zatrudnienie w sektorze usług rynkowych powyżej 40 tys., liczba studentów kształcących się w danym mieście w roku akademickim 2007/2008

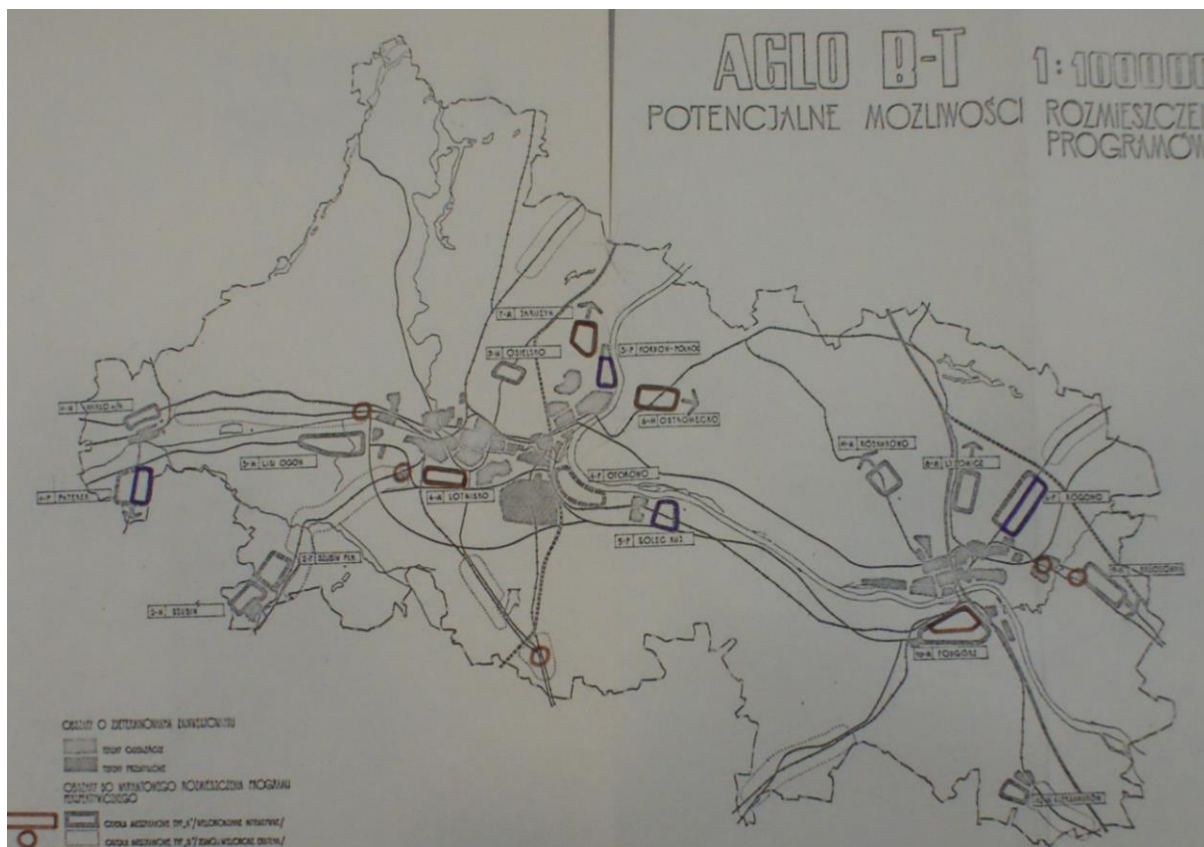
powyżej 60 tys., współpraca instytucji naukowo-badawczych w Programie Ramowym UE pkt 5. i 6, lokalizacja portu lotniczego obsługującego ruch pasażerski, lokalizacja hoteli cztero- i pięcigwiazdkowych, międzynarodowe wystawy w obiektach działalności wystawienniczej w latach 2006 – 2008. Wskazano ponadto, iż powyższe kryteria w województwie kujawsko-pomorskim spełnia bipol Bydgoszczy z Toruniem.

- Strategię rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego – Plan Modernizacji 2020+, w której na etapie analizy SWOT przyjęto, iż szansą dla województwa kujawsko-pomorskiego jest postrzeganie Bydgoszczy i Torunia w polityce rozwoju kraju jako ośrodków metropolii sieciowej. Natomiast jako jedno z zagrożeń wskazano niewystarczającą współpracę Bydgoszczy i Torunia w zakresie działań rozwojowych, związanych z rozwojem potencjału metropolitalnego. Jednym z czterech priorytetów rozwoju województwa jest „Silna metropolia”, gdyż to metropolie są ogniwami światowych połączeń sieciowych mając największy wpływ na realizację celów Strategii Europa 2020. Kwalifikacja metropolii bydgosko-toruńskiej powinna być odbierana wyłącznie jako szansa rozwoju dana z poziomu centralnego obydwu miastom. Zwraca się uwagę, iż wyłącznie skoordynowane działania samorządów obydwu miast oraz województwa mogą doprowadzić do uzyskania statusu rzeczywistej metropolii – czyli osiągnięcie przez obydwie miasta poziomu ośrodków niekwestionowanych co do potencjału i obszaru oddziaływania. Obecnie potencjał Bydgoszczy i Torunia jest zbyt mały pod względem zakresu oferty i zbyt słaby pod względem jakości tej oferty – nie tylko, by metropolia bydgosko-toruńska mogła efektywnie współpracować w sieci metropolii, ale także by na oczekiwanym poziomie obsłużyć mieszkańców województwa. Zapisy Strategii wyznaczają ponadto dziewięć OSI, z których jeden to: Aglomeracja Bydgoszczy i Torunia. Obszar ten związany jest z rozwojem potencjału istniejących oraz stymulowaniem rozwoju nowych funkcji metropolitalnych Bydgoszczy i Torunia – w szczególności w zakresie międzyregionalnej i międzynarodowej dostępności transportowej, sektora badawczo-rozwojowego, sektora nauki, sektora otoczenia biznesu, kultury i specjalistycznej ochrony zdrowia oraz rozwoju współpracy samorządów dla sprawnego zarządzania.
- Politykę terytorialną województwa kujawsko-pomorskiego, której instrumentem realizacji na terenie regionu są Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) dla miast Bydgoszcz i Toruń oraz 21 gmin sąsiednich.
- Dokumenty i analizy dotyczące delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych opracowane przez różne zespoły, w tym na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego i na zlecenie Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego:
 1. badania związane głównie z uprzemysłowieniem prowadzone przez Wojewódzką Pracownię Urbanistyczną w Bydgoszczy (lata 70-te),
 2. badania związane głównie z dojazdami do pracy prowadzone przez Stanisława Leszczyckiego, Ryszarda Domańskiego zaprezentowane w „Geografia społeczno-ekonomiczna Polski”. PWN, Warszawa 1992,
 3. analizy Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku w ramach prac nad planem zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego – wyznaczenie aglomeracji Bydgosko-Toruńskiej, 2003 r.,
 4. „Delimitacja szerszych stref miejskich LUZ”, Program Urban Audit, Departament Badań Regionalnych i Środowiska GUS, październik 2012 r.,
 5. „Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich”, IGiPZ PAN na zlecenie MRR, prof. P. Śleszyński, luty 2013 r.,

6. „Delimitacja obszarów funkcjonalnych wybranych miast w województwie kujawsko-pomorskim”, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, marzec 2013 r.,
7. „Obszar funkcjonalny Bydgoszczy i Torunia oraz jego związki z pozostałą częścią województwa”, Poznań CBM UAM, dr T. Kaczmarek, lipiec 2013 r.,
8. „Delimitacja i charakterystyka obszaru realizacji instrumentu ZIT w obszarze funkcjonalnym Bydgoszczy i Torunia”, Urząd Marszałkowski w Toruniu, marzec 2014 r.

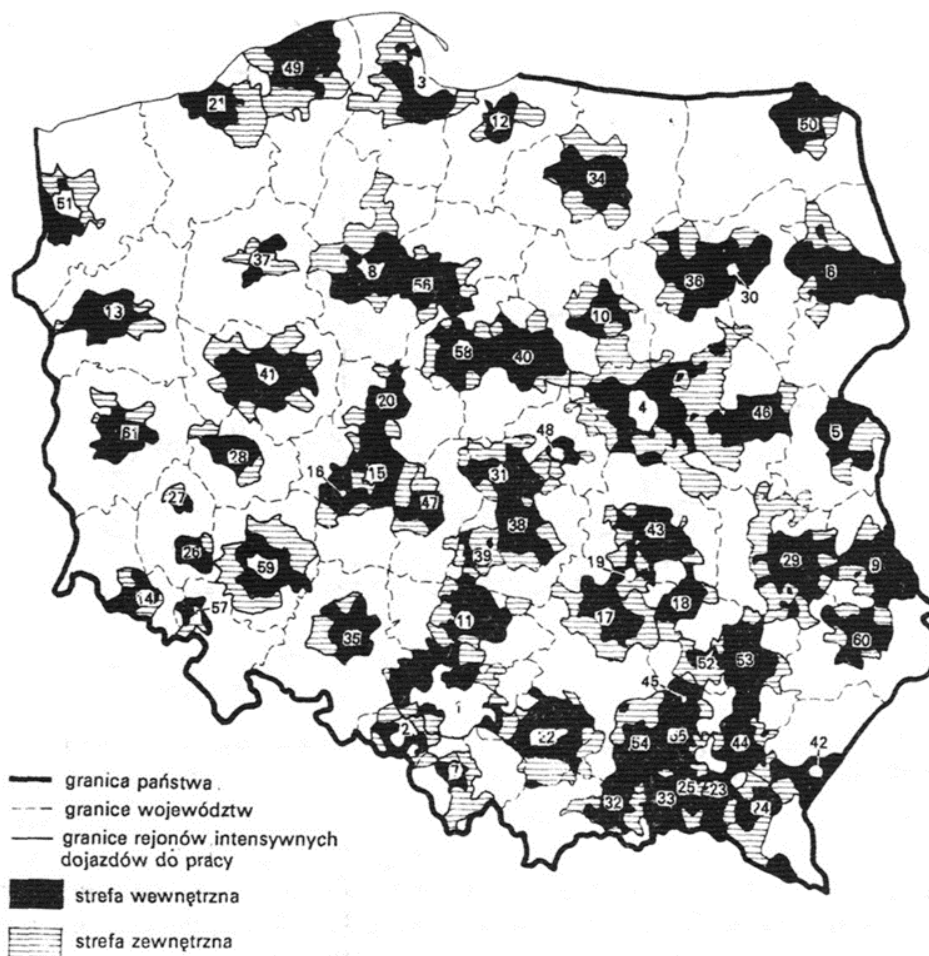
Analiza opracowań poświęconych rozwojowi procesów urbanizacyjnych zachodzących w centralnej części województwa

Centralna część obecnego województwa kujawsko-pomorskiego, obszar miast Bydgoszcz i Toruń oraz terenów je otaczających, była przedmiotem zainteresowania jeszcze przed powstaniem województwa kujawsko-pomorskiego. W latach 70-tych służby planistyczne ówczesnego województwa bydgoskiego – Wojewódzka Pracownia Urbanistyczna – prowadziły prace nad aglomeracją miejsko-przemysłową, której celem delimitacji i działań planistycznych były: industrializacja (planowanie rozwoju przemysłu), kanalizowanie presji migracyjnej do miast (planowanie rozwoju zabudowy mieszkaniowej); drugorzędne znaczenie miały funkcje usługowe. W wyniku przeprowadzonych prac, za aglomerację uznano obszar o powierzchni 2 848 km², zamieszkiwany w roku 1970 przez 415,5 tys. osób. Był to obszar rozciągający się na przestrzeni ponad 90 km w osi wschód-zachód i ponad 60 km w osi północ-południe i obejmował tereny w promieniu ok. 30 km od Bydgoszczy i od Torunia. Delimitację przeprowadzono z uwzględnieniem powiązań funkcjonalnych oraz granic naturalnych – co wynikało także z faktu nieprzywiązywania jakiegokolwiek wagi do zagadnienia podziałów administracyjnych (brak rzeczywistej samorządności, brak polityki lokalnej, brak konieczności monitoringu, odmienne założenia finansowania przedsięwzięć).



Rys. 2. Delimitacja aglomeracji bydgosko-toruńskiej – przykład prac prowadzonych w pierwszej połowie lat 70-tych przez Wojewódzką Pracownię Urbanistyczną w Bydgoszczy

W latach 80-tych, w ramach badań oddziaływań największych miast w Polsce, Stanisław Leszczycki i Ryszard Domański dokonali analizy dojazdów do pracy i na tej podstawie wyznaczyli regiony intensywnych dojazdów do pracy o charakterze zewnętrznym i wewnętrznym, gdzie: strefa wewnętrzna obejmowała tereny, w których 50% i więcej ogółu dojeżdżających do pracy stanowili wyjeżdżający do ośrodka centralnego; strefa zewnętrzna obejmowała tereny, w których 25-50% ogółu dojeżdżających do pracy stanowili wyjeżdżający do ośrodka centralnego.



Rys. 17.2. Regiony instensywnych dojazdów do pracy w gospodarce uspołecznionej w 1983 r.
 Źródło: Kitowski 1988, s. 117

- | | | | | |
|----------------------|-----------------|-------------------------------|------------------------------|-------------------|
| 1. GOP | } Zespoły miast | 17. Kielc | 32. Nowego Sącza | 47. Sieradza |
| 2. ROW | | 18. Ostrowca Świętokrzyskiego | 33. Gorlic | 48. Skierniewic |
| 3. Trójmiasta | | 19. Skarżyska Kamiennej | 34. Olsztyna | 49. Słupska |
| 4. Warszawy | | 20. Konina | 35. Opola | 50. Suwałk |
| 5. Białej Podlaskiej | | 21. Koszalina | 36. Ostrołęki | 51. Szczecina |
| 6. Białegostoku | | 22. Krakowa | 37. Piły | 52. Tarnobrzegu |
| 7. Bielska Białej | | 23. Krosna | 38. Piotrkowa Trybunalskiego | 53. Stalowej Woli |
| 8. Bydgoszczy | | 24. Sanoka | 39. Kleszczowa | 54. Tarnowa |
| 9. Chełma | | 25. Jasła | 40. Płocka | 55. Dębicy |
| 10. Ciechanowa | | 26. Legnicy | 41. Poznania | 56. Torunia |
| 11. Częstochowy | | 27. Polkowic | 42. Przemyśla | 57. Wałbrzycha |
| 12. Elbląga | | 28. Leszna | 43. Radomia | 58. Włocławka |
| 13. Gorzowa Wlkp. | | 29. Lublina | 44. Rzeszowa | 59. Wrocławia |
| 14. Jeleniej Góry | | 30. Łomży | 45. Mielca | 60. Zamościa |
| 15. Kalisza | | 31. Łodzi | 46. Siedlec | 61. Zielonej Góry |
| 16. Ostrowa Wlkp. | | | | |

Rys. 3. Zasięg oddziaływania najważniejszych ośrodków miejskich w Polsce w połowie lat 80-tych. Źródło: Stanisław Leszczycki, Ryszard Domański, „Geografia społeczno-ekonomiczna Polski”. PWN, Warszawa 1992

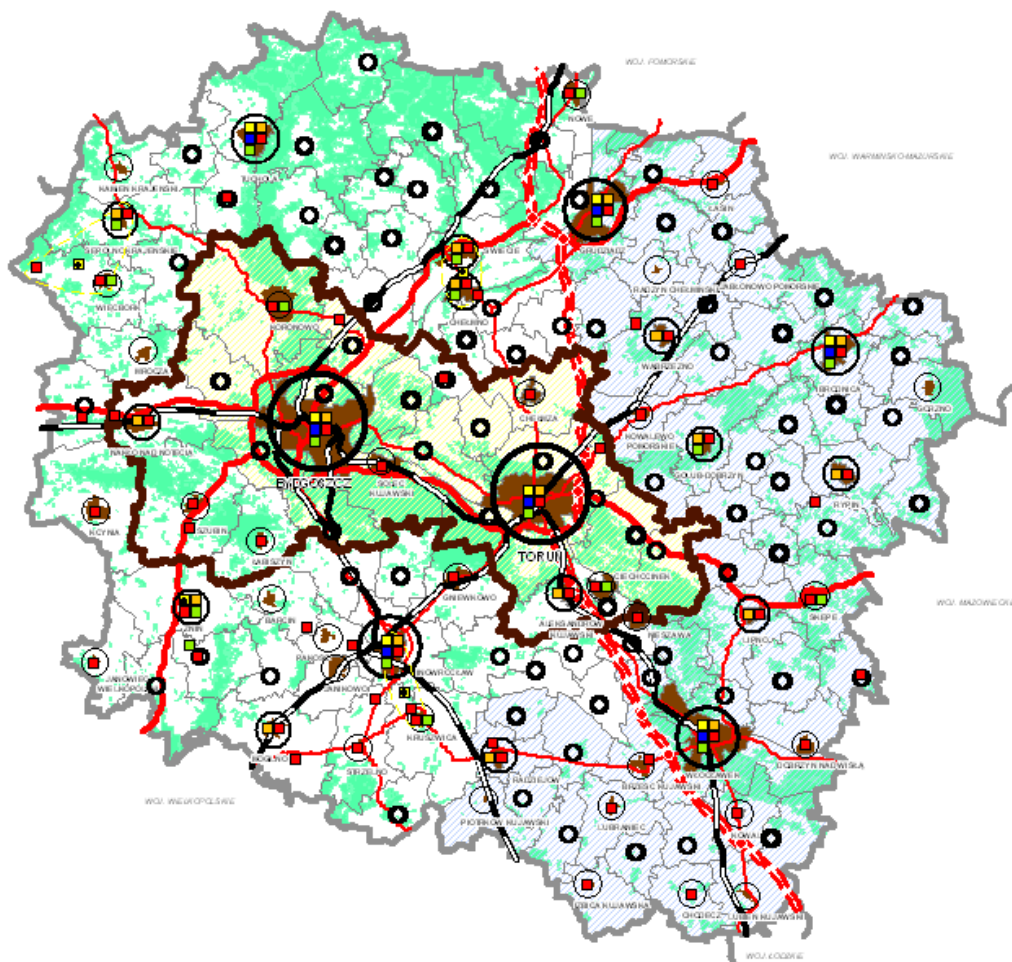
Należy zaznaczyć, iż zmianie na przestrzeni lat ulegała też optyka postrzegania funkcji wyróżnianych aglomeracji. Podział administracyjny Polski w roku 1975 wstrzymał prace związane z wyróżnianiem aglomeracji miejsko-przemysłowych jako obszarów służących zarządzaniu przestrzenią. Były one rozpatrywane jedynie w kategoriach koncentracji sił wytwórczych i potencjału gospodarczego. Powrót do idei obszarów wielkomiejskich jako lokomotyw rozwoju regionalnego nastąpił wraz z reformą ustrojową i ustanowieniem samorządowych województw 1 stycznia 1999 roku.

W województwie kujawsko-pomorskim w latach 2001-2002 dokonano delimitacji aglomeracji bydgosko-toruńskiej na potrzeby Planu zagospodarowania przestrzennego województwa (przyjętego w roku 2003).

Delimitacji dokonano w Kujawsko-Pomorskim Biurze Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku na podstawie:

- charakteru i zmian sytuacji społeczno-gospodarczej gmin (cechy świadczące o poziomie urbanizacji),
- analizy stanu zagospodarowania gmin,
- analizy materiałów planistycznych gmin.

Wyznaczono wówczas obszar składający się z miast Bydgoszcz i Toruń oraz gmin w powiatach ziemskich: bydgoskim i toruńskim, a także gmin: Aleksandrów Kujawski (gmina miejska), Aleksandrów Kujawski (gmina wiejska), Ciechocinek, Łabiszyn, Nakło, Raciążek, Szubin, Unistaw – a więc łącznie 27 gmin z 8 powiatów (w tym 2 grodzkie). W obszarze tym – oprócz Bydgoszczy i Torunia, leży 8 miast. Przeprowadzona delimitacja potwierdziła (w zakresie zasięgów oddziaływania Bydgoszczy i Torunia) wnioski z analiz przeprowadzanych na początku lat 70-tych przez Wojewódzką Pracownię Urbanistyczną w Bydgoszczy.

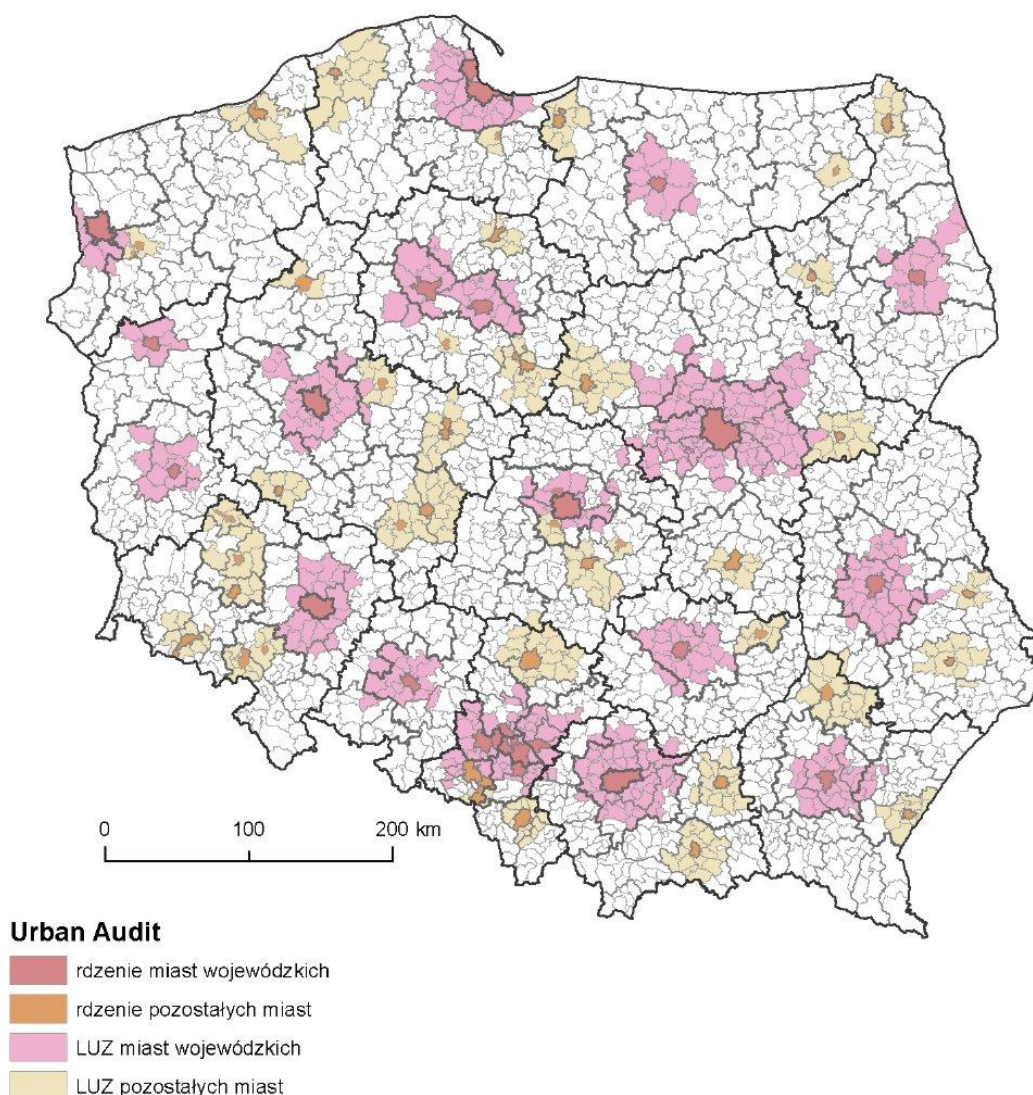


Rys. 4. Delimitacja aglomeracji bydgosko-toruńskiej w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego z roku 2003

Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku w sposób ciągły monitoruje stan zagospodarowania przestrzennego województwa i charakter zachodzących

w nim zmian. Z monitoringu tego wynika, że zasięg urbanizacji wciąż zamyka się w granicach aglomeracji zdelimitowanej w 2003 r. W prowadzonych w ostatnich latach pracach dokonano jedynie korekty polegającej na włączeniu w granice aglomeracji miasta Nieszawa. Powierzchnia tak wyznaczonej aglomeracji to 3 872 km², a orientacyjna liczba ludności sięga blisko 900 tys. osób.

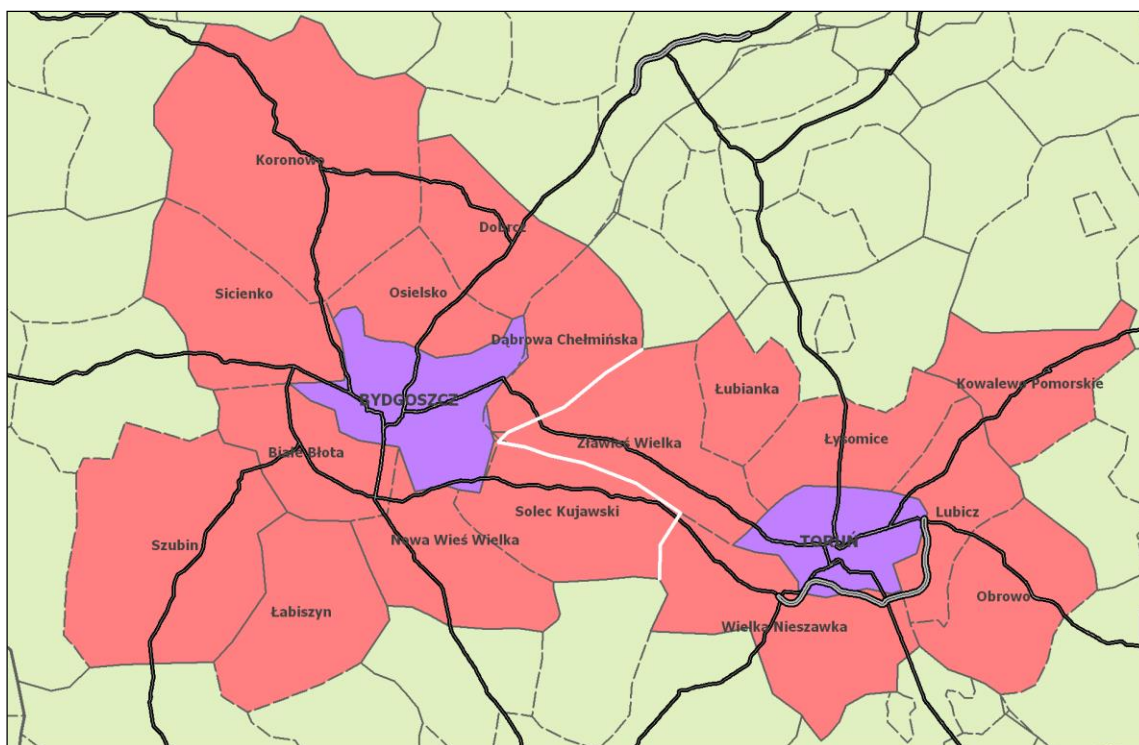
Analizy nad zasięgiem oddziaływania głównych ośrodków miejskich w Polsce prowadzi również Główny Urząd Statystyczny, który bierze udział w badaniach ogólnoeuropejskich, realizowanych w ramach programu Urban Audit, mających na celu dokonanie „Delimitacji szerszych stref miejskich (Large Urban Zones – LUZ)”. Podstawą tych badań jest analiza natężenia dojazdów do pracy do miast rdzeniowych.



Rys. 5. „Delimitacja szerszych stref miejskich LUZ”, Departament Badań Regionalnych i Środowiska GUS, październik 2012 r.

W edycji z 2012 r. do LUZ miast wojewódzkich Bydgoszczy i Torunia zakwalifikowano gminy powiatu bydgoskiego (z wyjątkiem gminy Solec Kujawski), gminy powiatu toruńskiego, gminę Pruszcz i Świekatowo z powiatu świeckiego, gminy Kowalewo Pomorskie i Ciechocin z powiatu golubsko-dobrzyńskiego, gminę Szubin z powiatu nakielskiego, gminę Łabiszyn z powiatu żnińskiego.

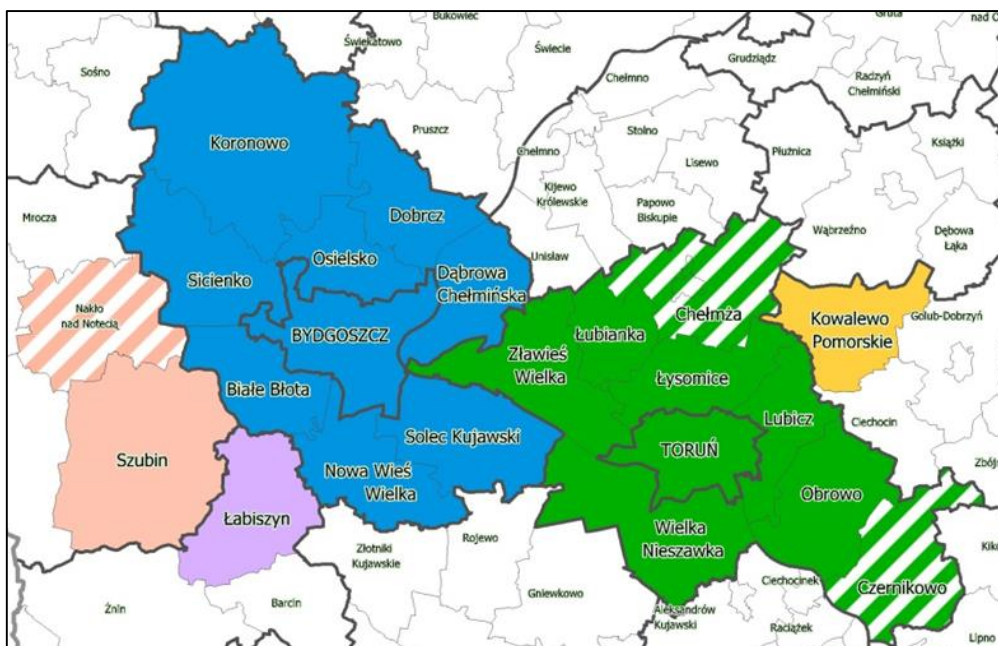
Realizacja przez Rząd RP Polityki Spójności UE, w tym zapisów „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020” i „Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”, skutkowałą dokonaniem przez MRR delimitacji obszarów proponowanych do objęcia instrumentem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Zasady delimitacji zostały określone w przygotowanym przez MRR dokumencie pt. „Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce”, który odsyła do opracowania pt. „Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich (MOFOW)” prof. P. Śleszyńskiego. Tak przeprowadzona delimitacja wskazała dwa miasta rdzeniowe (Bydgoszcz i Toruń) oraz wszystkie gminy powiatu bydgoskiego, część gmin powiatu toruńskiego (Lubicz, Łubianka, Łysomice, Obrowo, Wielka Nieszawka, Zławieś Wielka), gminę Kowalewo Pomorskie z powiatu golubsko-dobrzyńskiego, gminę Łabiszyn z powiatu żnińskiego oraz gminę Szubin z powiatu nakielskiego.



Rys. 6. Miejski Obszar Funkcjonalny Bydgoszczy i Torunia wg opracowania Ministerstwa Rozwoju Regionalnego pt. „Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich”, IGIPZ PAN, luty 2013 r.

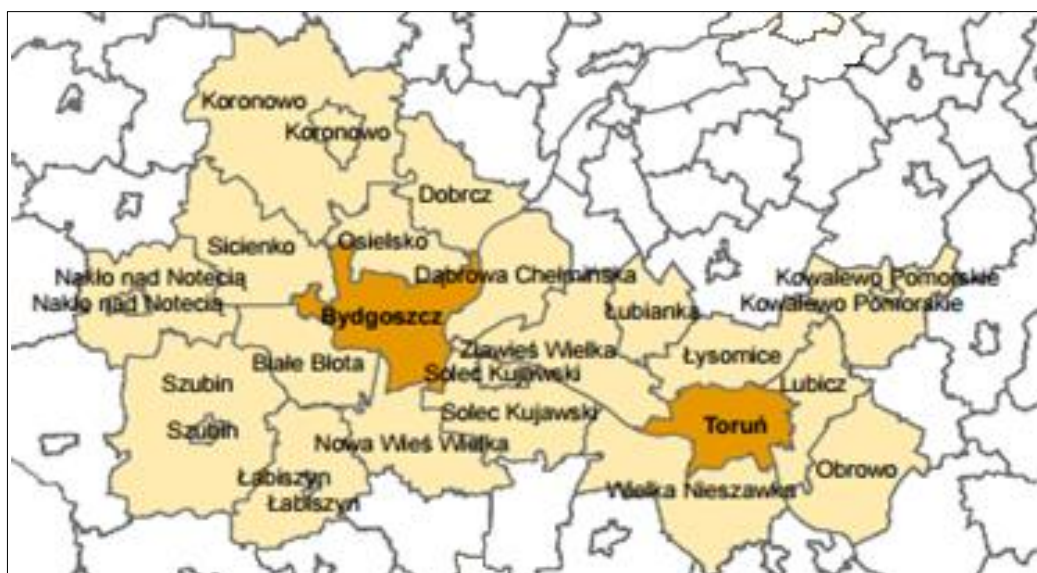
W odpowiedzi na przedstawioną w lutym 2013 r. i rekomendowaną przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego propozycję delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich, Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego pismem z dnia 28 lutego 2013 roku przekazał do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego opinię, w której wnioskował o poszerzenie proponowanego obszaru funkcjonalnego o gminy: Chełmża (gmina miejska), Chełmża (gmina wiejska), Czernikowo, Nakło nad Notecią, motywując prośbę wieloaspektowymi powiązaniem tych gmin z ośrodkami rdzeniowymi (powiązań, których ze względu na zakres prowadzonych analiz albo aktualność danych nie uwzględniła delimitacja ministerstwa).

Taki obszar uznano za optymalny dla zarządzania – obejmuje dwa powiaty podmiejskie w ich granicach administracyjnych oraz bardzo silnie umotywowany merytorycznie – jest to rzeczywista silnie zintegrowana strefa podmiejska Bydgoszczy i Torunia. W kontekście kształtowania polityki regionalnej województwa, uwzględniając cele, jakim ma służyć instrument ZIT – obszar taki jest optymalny.



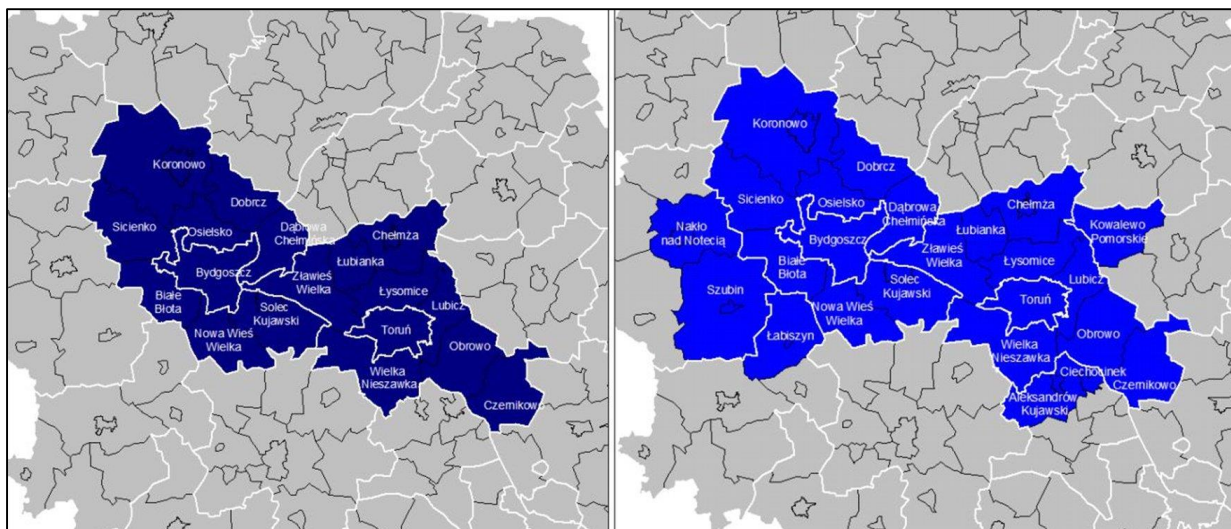
Rys. 7. Postulowane poszerzenie zasięgu MOF Bydgoszczy i Torunia – wniosek Zarządu Województwa z 28 lutego 2013 r. w nawiązaniu do opracowania Ministerstwa Rozwoju Regionalnego pt. „Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich” (MOFOW)

Uwagę zwraca fakt, że podobną identyfikację obszarów najsilniej zurbanizowanych przedstawiły także inne opracowania, np. wykonane przez Urząd Statystyczny w Bydgoszczy w marcu 2013 r. oraz Centrum Badań Metropolitalnych Uniwersytetu Adama Mickiewicza w lipcu 2013 r. Analizy wykonane przez Urząd Statystyczny w opracowaniu pt. „Delimitacja obszarów funkcjonalnych wybranych miast w województwie kujawsko-pomorskim” wykazały istnienie powiązań funkcjonalnych z Bydgoszczą i Toruniem, obok gmin powiatu bydgoskiego i toruńskiego (z wyjątkiem gminy Czernikowo), również gmin: Kowalewo Pomorskie, Nakło nad Notecią, Szubin, Łabiszyn.



Rys. 8. Miejski Obszar funkcjonalny Bydgoszczy i Torunia. „Delimitacja obszarów funkcjonalnych wybranych miast w województwie kujawsko-pomorskim”, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, marzec 2013 r.

Analizy wykonane przez Centrum Badań Metropolitalnych Uniwersytetu Adama Mickiewicza w „Obszar funkcjonalny Bydgoszczy i Torunia oraz jego związki z pozostałą częścią województwa” wskazały wariantowy zasięg obszaru funkcjonalnego – zaprezentowane warianty wiązały zagadnienia wskaźników urbanizacji gmin podmiejskich oraz zarządzania obszarem. Wariant I objął wyłącznie powiaty bydgoski i toruński, wariant II także gminy leżące w innych powiatach, wykazujące powiązania w zakresie analizowanych cech.



Rys. 9. Wariantowa delimitacja przedstawiona w opracowaniu pt. „Obszar funkcjonalny Bydgoszczy i Torunia (BiT) oraz jego związki z pozostałą częścią województwa”, CBM, UMK w Poznaniu, lipiec 2013 r.

W lipcu 2013 roku Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, we wspomnianym już dokumencie pod nazwą „Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce” potwierdziło, że podstawą dla delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich pozostaje dokument pt. „Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich” (MOFOW), dając jednocześnie możliwość dokonania na poziomie regionalnym weryfikacji, mających na celu uwzględnienie specyfiki danego województwa: „Dlatego dla celów praktycznych proponuje się następującą formułę: przedstawiona delimitacja wskazuje minimalny obowiązujący zasięg Miejskich Obszarów Funkcjonalnych. Poszczególne instytucje odpowiedzialne za wdrażanie zapisów Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, czyli w tym przypadku przede wszystkim Urzędy Marszałkowskie, powinny mieć jednak możliwość wpływu na ostateczny kształt granic, ale związany bardziej z ich poszerzaniem, niż pomniejszaniem.”

W marcu 2014 r. Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął dokument pn. „Delimitacja i charakterystyka obszaru realizacji instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w obszarze funkcjonalnym Bydgoszczy i Torunia”, w którym w nawiązaniu do dopuszczonych w rekomendowanym przez MliR dokumencie, modyfikacji granic obszarów z poziomu regionalnego, wynikających ze szczególnych powiązań funkcjonalnych, nie znajdujących odniesienia we wskaźnikach wykorzystanych w delimitacji MliR, wyznaczono następujący obszar wskazywany do objęcia instrumentem ZIT:

- miasta rdzeniowe – Bydgoszcz i Toruń,
- gminy: Białe Błota, Chełmża (gmina wiejska), Chełmża (gmina miejska), Czernikowo, Dąbrowa Chełmińska, Dobrcz, Koronowo, Kowalewo Pomorskie, Lubiszyn, Lubianka, Łysomice,

Nakło nad Notecią, Nowa Wieś Wielka, Obrowo, Osielsko, Sienko, Solec Kujawski, Szubin, Wielka Nieszawka, Zławieś Wielka.

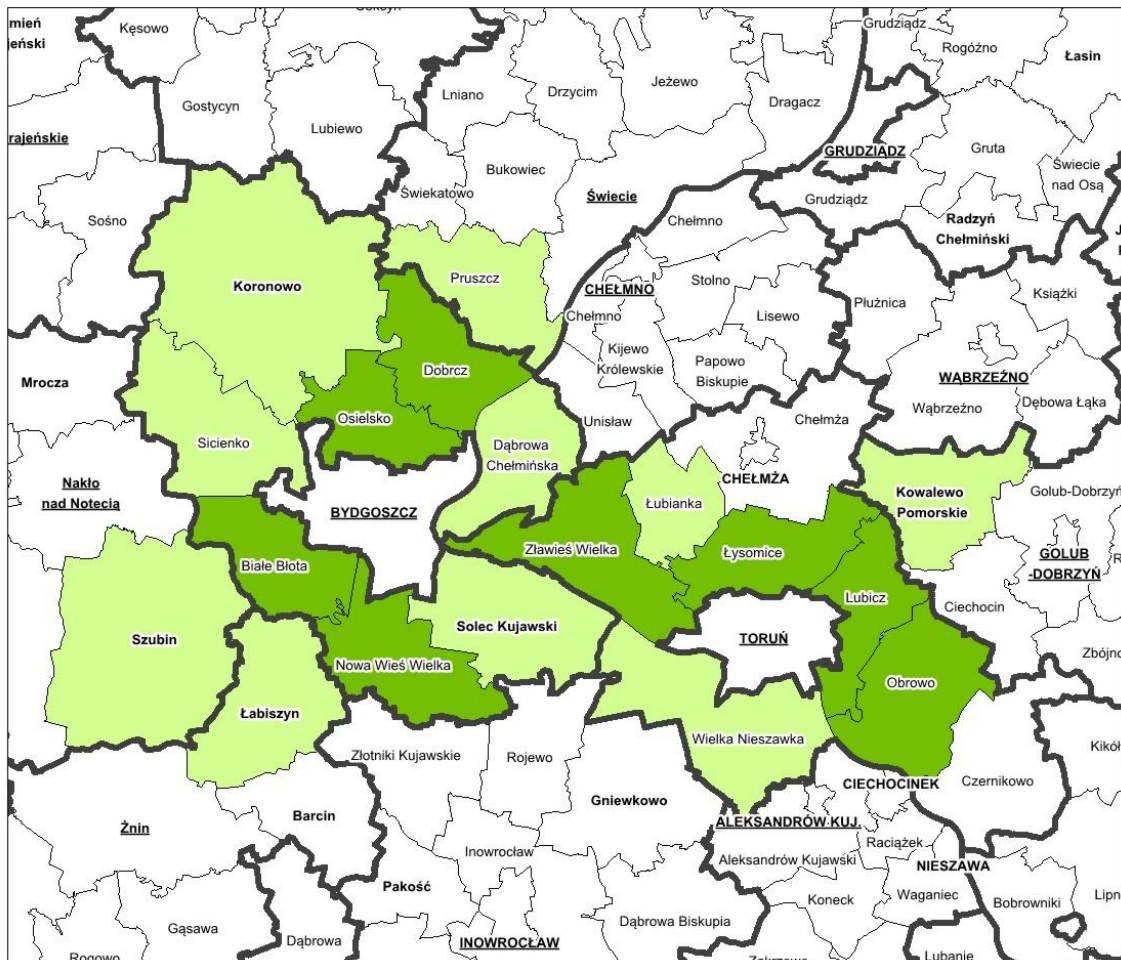
Tak zdelimitowany obszar wyróżnia się na tle województwa kujawsko-pomorskiego wysokim poziomem urbanizacji oraz wykazuje bardzo silną integrację funkcjonalną z ośrodkami rdzeniowymi, czemu sprzyja spójna sieć komunikacyjna i infrastrukturalna.



Rys. 10. Delimitacja obszaru wskazywanego do objęcia instrumentem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w obszarze funkcjonalnym Bydgoszczy i Torunia, Urząd Marszałkowski w Toruniu, marzec 2014 r.

W wyniku realizacji Polityki Terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego będącej wyrazem Polityki Spójności UE w dniu 8 kwietnia 2014 r. podpisano porozumienia w sprawie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego. Jest to działanie, które zapoczątkowało i określiło trwałe zasady i obszar współpracy.

Jesienią 2014 roku Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju przedstawiło do konsultacji projekt rozporządzenia „w sprawie szczegółowych warunków określania obszarów funkcjonalnych i ich granic”. Zakłada ono, iż delimitacja MOFOW przeprowadzona zostanie wg gmin, a podstawą kwalifikacji ma być spełnianie przez gminę co najmniej 6 z 7 określonych kryteriów. Do projektu rozporządzenia dołączono komplet danych, które pozwalają na przestrzenne wskazanie obszaru funkcjonalnego. Wyniki delimitacji są bardzo zbieżne z wynikami prof. P. Śleszyńskiego – różnicą jest zaliczenie do gmin, które spełniają kryteria określone w projekcie rozporządzenia gminy Pruszcz, która we wcześniejszych analizach ministerstwa nie występowała.



Rys. 11. Symulacja zasięgu Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Bydgoszczy i Torunia według kryteriów zawartych w projekcie rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków określania obszarów funkcjonalnych i ich granic. Kolorem ciemniejszym zaznaczono gminy spełniające 7 z 7 kryteriów, kolorem jaśniejszym – gminy spełniające 6 z 7 kryteriów

Reasumując, przeprowadzona analiza materiałów wskazuje, że zasięg oddziaływania Bydgoszczy i Torunia jest utrwalony od kilkadziesiąt lat i w zasadzie nie podlega istotnym zmianom.

Miejski obszar funkcjonalny ośrodków wojewódzkich - Bydgoszczy i Torunia

Cel

Potrzeba prowadzenia skoordynowanej, kompleksowej polityki przestrzennej w miastach Bydgoszcz i Toruń oraz obszarach ich oddziaływania, skutkującej uzyskaniem obszaru spójnego pod względem funkcjonowania, zadowalającego pod względem jakości życia oraz efektywnego pod względem zarządzania. Rozwój funkcji ponadregionalnych, głównie gospodarczych, naukowych, społecznych, turystycznych, symbolicznych, kulturalnych umożliwiających pełnienie przez miasta wojewódzkie funkcji ośrodka będącego częścią europejskiej sieci metropolii.

Podstawa delimitacji

Ze względu na brak rozporządzenia, o którym mowa w art. 49d, ust. 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, podstawę delimitacji obszaru funkcjonalnego ośrodków wojewódzkich Bydgoszczy i Torunia stanowiły zapisy KPZK 2030, projekt rozporządzenia MliR z dnia 18.11.2014 r., opisane powyżej wyniki badań i opracowań, w tym funkcjonujący Zintegrowany Instrument Terytorialny (ZIT).

Tabela 2. Analiza opracowań dotyczących delimitacji obszaru oddziaływania miast Bydgoszczy i Torunia

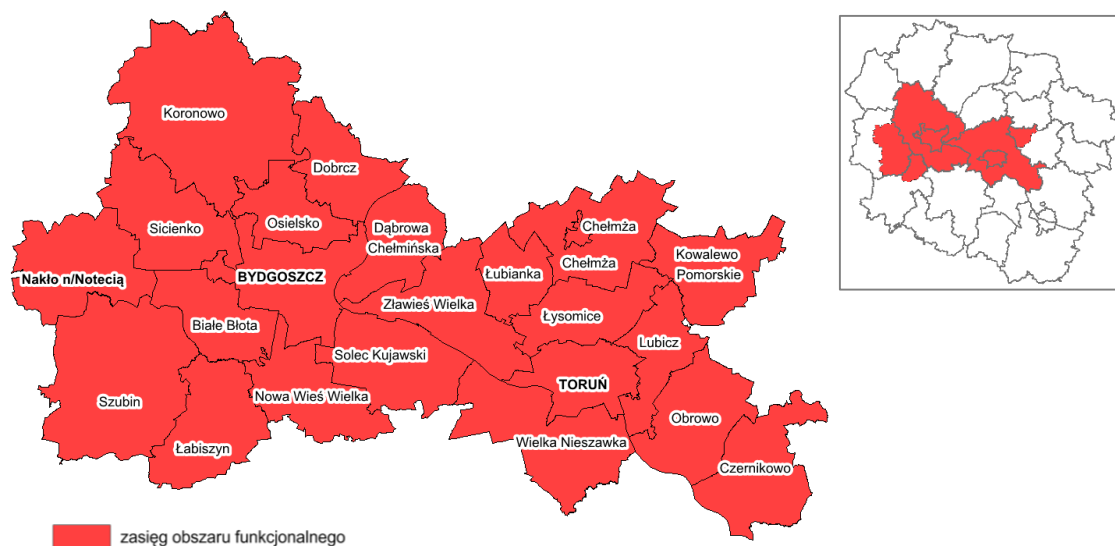
Gmina	Aglomeracja - PZPW Czerwiec 2003	Urban Audit LUZ Październik 2012	Kryteria delimitacji miejskich OF ośrodków wojewódzkich prof. Sleszyński Luty 2013	Wniosek Zarządu Woj. Kuj-Pom o poszerzenie OF Bydgoszczy i Torunia 28.02.2013	Delimitacja OF wybranych miast w woj. kuj-pom Urząd Statystyczny Marzec 2013	OF Bydgoszczy i Torunia oraz jego związki z pozostałą częścią woj. dr Kaczmarek Lipiec 2013		Delimitacja i charakterystyka obszaru realizacji instrumentu ZIT w OF Bydgoszczy i Torunia Marzec 2014	Porozumienie w sprawie realizacji ZIT dla bydgosko-toruńskiego OF 8.04.2014	Projekt Rozp. MiR w sprawie szczegółowych warunków określenia OF i ich granic Listopad 2014
						Wariant I	Wariant II			
MOFOW Bydgoszczy i Torunia										
Bydgoszcz	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Toruń	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Koronowo	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Siczenko	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Białe Błota	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Dobrcz	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Osielsko	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Nowa Wieś Wielka	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Dąbrowa Chełmińska	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zławieś Wielka	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Łubianka	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Łysomice	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Lubicz	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Wielka Nieszawka	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Obrowo	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Szubin	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Łabiszyn	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kowalewo Pomorskie		X	X	X	X	X	X	X	X	X
Solec Kujawski	X		X	X	X	X	X	X	X	X
Czernikowo	X	X		X		X	X	X	X	
m. Chełmża	X	X		X		X	X	X	X	
Chełmża	X	X		X		X	X	X	X	
Nakło nad Notecią	X			X	X		X	X	X	
Pruszcz		X								X
Ciechocin		X								
Ciechocinek	X						X			
m. Aleksandrów Kuj.	X						X			X
Aleksandrów Kuj.	X						X			
Unistaw	X									
Raciążek	X									
Świątkowo		X								

Źródło: Opracowanie własne. Kolorem czerwonym zaznaczono proponowany zasięg OF w wariantie I; kolorem jasnoczerwonym zaznaczono gminę Pruszcz, która obok ww. gmin objęta została zasięgiem OF w wariantie II

Zasięg terytorialny

Wyznaczono dwa warianty, pierwszy związany z funkcjonowaniem instrumentu ZIT, drugi nawiązujący do ostatniej propozycji zaproponowanej w projekcie rozporządzenia MliR.

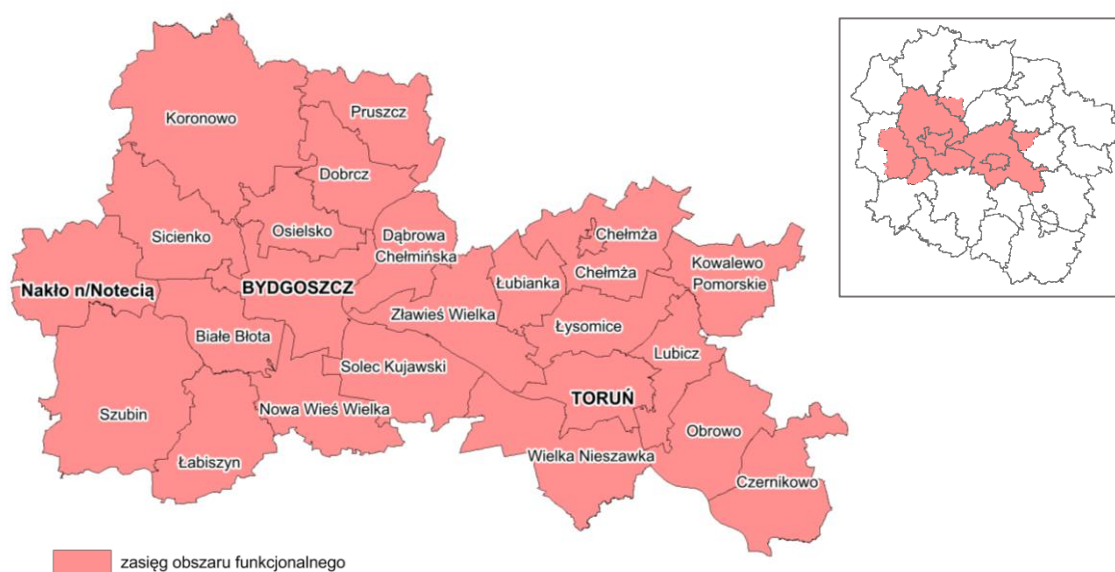
Wariant I: Bydgoszcz, Toruń, Białe Błota, Chełmża (gmina miejska), Chełmża (gmina wiejska), Czernikowo, Dąbrowa Chełmińska, Dobrcz, Koronowo, Kowalewo Pomorskie, Lubicz, Łabiszyn, Łubianka, Łysomice, Nakło nad Notecią, Nowa Wieś Wielka, Obrowo, Osielsko, Sienko, Solec Kujawski, Szubin, Wielka Nieszawka, Zławieś Wielka.



Rys. 12. Miejski obszar funkcjonalny ośrodków wojewódzkich Bydgoszczy i Torunia – wariant I

Źródło: Opracowanie własne

Wariant II: Bydgoszcz, Toruń, Białe Błota, Chełmża (gmina miejska), Chełmża (gmina wiejska), Czernikowo, Dąbrowa Chełmińska, Dobrcz, Koronowo, Kowalewo Pomorskie, Lubicz, Łabiszyn, Łubianka, Łysomice, Nakło nad Notecią, Nowa Wieś Wielka, Obrowo, Osielsko, Pruszcz, Sienko, Solec Kujawski, Szubin, Wielka Nieszawka, Zławieś Wielka (odpowiada wariantowi I z dołączeniem gminy Pruszcz).



Rys. 13. Miejski obszar funkcjonalny ośrodków wojewódzkich Bydgoszczy i Torunia – wariant II

Źródło: Opracowanie własne

Opis

Miejski obszar funkcjonalny ośrodków wojewódzkich - Bydgoszczy i Torunia (wariant I) zajmuje powierzchnię 3 744 km² (20,8% pow. województwa), z czego same miasta Bydgoszcz i Toruń 292 km² (7,8% OF). Zamieszkiwany jest przez 853 007 osób (40,8% ludności województwa). Miasta Bydgoszcz i Toruń skupiają 65,7% mieszkańców całego obszaru. Gęstość zaludnienia obszaru funkcjonalnego wynosi 228 os/km².

Miejski obszar funkcjonalny ośrodków wojewódzkich - Bydgoszczy i Torunia (wariant II) zajmuje powierzchnię 3 886 km² (21,6% pow. województwa), z czego same miasta Bydgoszcz i Toruń 292 km² (7,5% OF). Zamieszkiwany jest przez 862 634 osoby (41,3% ludności województwa). Miasta Bydgoszcz i Toruń skupiają 65,0% mieszkańców całego obszaru. Gęstość zaludnienia obszaru funkcjonalnego wynosi 222 os/km².

Miasta Bydgoszcz i Toruń pełnią w województwie rolę szczególną – jako stolice województwa (odpowiednio siedziba Wojewody i Marszałka) stanowią centra zarządzania, mają największy potencjał gospodarczy, społeczny, edukacyjny i kulturowy, pełnią również funkcje symboliczne. Miasta te charakteryzują się odmiennym charakterem społeczno-gospodarczym, a stan rozwoju funkcji regionalnych i ponadregionalnych dowodzi, że choć w niektórych aspektach są ośrodkami komplementarnymi to dopiero wspólnie mogą tworzyć potencjał silnej aglomeracji. Łączny potencjał obydwu miast w zakresie funkcji regionalnych lokuje tak postrzegany dwubiegunowy układ na 6-7 pozycji w kraju.

Problemy rozwoju Bydgoszczy i Torunia dotyczą przede wszystkim: zadań z zakresu gospodarki komunalnej oraz gospodarki przestrzennej, rozwoju funkcji ponadregionalnych, rewitalizacji obszarów zdegradowanych, zagadnień społecznych (postępujące starzenie się społeczności miejskiej, przy równoczesnym spadku liczby ludności w miastach spowodowanej migracją do stref podmiejskich), mankamentów wewnątrzmięjskiego układu transportowego miast (niewydolność układów transportowych, nieuregulowana sprawa tranzytu, brak odcinków dróg spinających i zapewniających poprawność funkcjonowania miejskich układów transportowych), niewystarczających powiązań komunikacyjnych z innymi ośrodkami regionalnymi w kraju i za granicą. Problemy rozwoju Bydgoszczy i Torunia łączą więc aspekty przestrzenne oraz aspekty związane z kształtowaniem pozycji tych miast wśród europejskich ośrodków regionalnych.

Gminy podmiejskie Bydgoszczy i Torunia to najsilniej zurbanizowany obszar województwa, ściśle powiązany przestrzennie i funkcjonalnie z obydwooma miastami. Powiązania te mają charakter wieloletni i trwałe, a ukształtowały się w efekcie rozwoju miast rdzeniowych i towarzyszącemu mu procesowi suburbanizacji, polegającej m.in. na „rozprzestrzenianiu” się Bydgoszczy i Torunia poza ich granice administracyjne. Relacje gmin podmiejskich z miastami Bydgoszcz i Toruń opierają się na codziennej aktywności mieszkańców i mają charakter bardzo zróżnicowany: społeczny, gospodarczy, administracyjny i in. Wyrażają się między innymi poprzez wzrost liczby mieszkańców gmin podmiejskich, rozwój przedsiębiorczości, wzmożony ruch budowlany w zakresie zabudowy mieszkaniowej, czy duży udział osób dojeżdżających codziennie do pracy do Bydgoszczy i Torunia.

Obszar gmin podmiejskich Bydgoszczy i Torunia wyróżnia się w skali regionu niezwykle wysoką dynamiką zachodzących procesów społeczno-gospodarczych, świadczących o wykształcaniu struktur przestrzennych całkowicie odmiennych od typowych obszarów wiejskich, ale także odmiennych od tradycyjnej struktury miejskiej. Z punktu widzenia zagospodarowania przestrzeni w województwie strefy podmiejskie Bydgoszczy i Torunia cechują się specyfiką, wynikającą między innymi

z wspomnianych już procesów suburbanizacji. Procesy te mają wpływ na charakter osadnictwa, użytkowanie gruntów, rozwój infrastruktury, jakość i koszty zamieszkania. Niestety generują również szereg niekorzystnych oddziaływań w sferze środowiska przyrodniczego, ładu przestrzennego, jakości życia mieszkańców – urbanizacja podmiejska jest identyfikowana jako jeden z głównych problemów zagospodarowania województwa. Niekorzystnym aspektem urbanizacji podmiejskiej jest rozpraszanie i „rozlewanie” osadnictwa – nowoprojektowaną zabudowę lokalizuje się często w obszarach pozbawionych infrastruktury społecznej i technicznej, co zaprzecza idei racjonalnego zarządzania przestrzenią.

Miasta Bydgoszcz i Toruń oraz obszar ich oddziaływania wspólnie koncentrują znaczną część ludności województwa, kapitału, infrastruktury, potencjału społeczno-gospodarczego, zdolności do wytwarzania i absorpcji nowoczesnych technologii. To przestrzeń rozwoju działalności wyspecjalizowanych, o zasięgu ponadregionalnym, a nawet międzynarodowym. Koncentracja ludności i zagospodarowania stwarza szansę dalszego rozwoju funkcji o charakterze ponadregionalnym i międzynarodowym, a więc kształtowania potencjału miast jako elementu metropolii sieciowej. Stosunkowo duży potencjał z perspektywami dalszego wzmocnienia oraz położenie w sieci realizowanych, względnie modernizowanych dróg najwyższej rangi oraz obecności portu lotniczego, wykazują rzeczywiste predyspozycje tego obszaru dla funkcjonowania w sieci europejskich metropolii. Bardzo istotny jest fakt, iż potencjał prezentowany przez te dwa miasta ma bardzo duży wpływ na sposób postrzegania prestiżu i wizerunku zarówno poszczególnych miast, jako ośrodków stołecznych, jak i świadczy o pozycji i atrakcyjności całego województwa na tle innych regionów.



Rys. 14. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Bydgosko - Toruńskiego obszaru funkcjonalnego oraz Miejski obszar funkcjonalny ośrodków wojewódzkich Bydgoszczy i Torunia – wariant I i II

Źródło: Opracowanie własne

4.1.2. Wiejski obszar funkcjonalny

Przy określaniu granic WOF uwzględniono:

- KPZK 2030, w której wyróżniono dwa typy wiejskich obszarów funkcjonalnych:
 1. uczestniczące w procesach rozwojowych (położone w sąsiedztwie dużego miasta) – rozumiane jako obszary, które znajdują się w procesie postępującej integracji funkcjonalnej z najważniejszymi ośrodkami miejskimi,
 2. wymagające wsparcia procesów rozwojowych – rozumiane jako obszary, do których czas dojazdu przekracza 90 minut, a sieć małych i średniej wielkości miast jest słabo rozwinięta, bądź też są to istniejące ośrodki miejskie, które w wyniku procesów rozwojowych utraciły wiele z dawniej istotnych funkcji gospodarczych. Określenie tego typu OF w KPZK 2030 jest wskazane jako obligatoryjne.

W przypadku województwa kujawsko-pomorskiego obszary wiejskie uczestniczące w procesach rozwojowych pokrywają się przestrzennie z terenami należącymi do miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich, ośrodków regionalnych i ośrodka subregionalnego, stąd nie ma potrzeby wyznaczania dodatkowych obszarów. Określa się zatem wiejskie obszary funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych dla rozwiązania wskazanych na ich obszarze problemów.

- Strategię rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego – Plan modernizacji 2020+, która wyznacza konieczność zasadniczej poprawy warunków życia ludności wiejskiej (wysoki poziom bezrobocia, zbyt duża liczba osób powiązanych ekonomicznie z rolnictwem), wyróżnia niewłaściwie funkcjonujący system transportu publicznego (peryferyjność obszarów wiejskich wobec stolic województwa, a nawet siedzib powiatów i wykluczenie znacznej części mieszkańców z możliwości korzystania z usług publicznych dostępnych w tych miastach), niski poziom rozwoju społecznego oraz wysoki poziom wykluczenia cyfrowego. Jednym z czterech priorytetów rozwoju województwa jest „Modernizacja przestrzeni wsi i miast”, a celem w zakresie obszarów wiejskich jest znaczne przyspieszenie ich rozwoju. Obszary wiejskie rozumiane są zarówno jako typowe obszary administracyjnie wiejskie, a także lokalne ośrodki rozwoju – małe miasta i wiejskie siedziby gmin stanowiące integralną ich część. Głównym kierunkiem interwencji jest stymulowanie rozwoju społecznego (kluczowa rola usług publicznych szczebla gminnego dla kształtowania właściwych postaw społecznych) oraz lokalnych rynków pracy.

Wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych

Cel

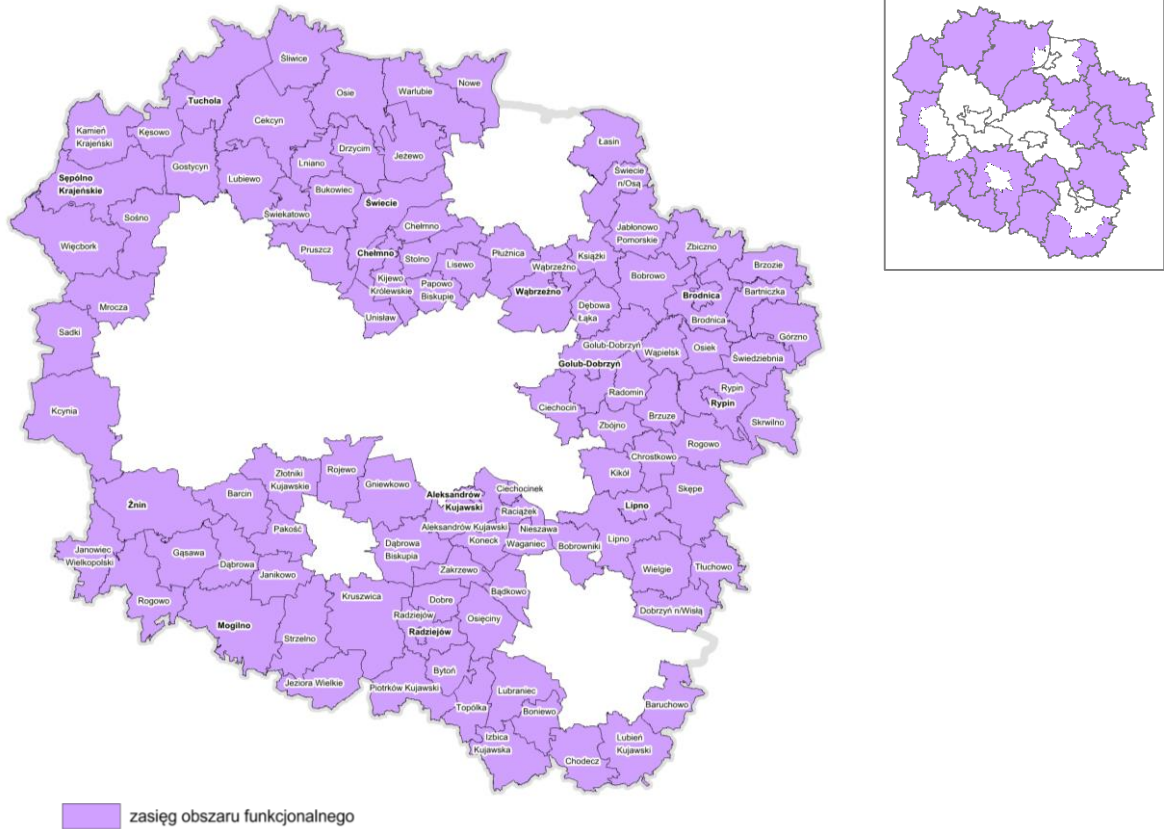
Poprawa możliwości rozwojowych poprzez koordynację działań z zakresu polityki przestrzennej, regionalnej oraz polityk sektorowych, co zniweluje dysproporcje w poziomie rozwoju regionu, poprawi jego spójność, a tym samym zwiększy atrakcyjność województwa.

Podstawa delimitacji

Ze względu na brak rozporządzenia, o którym mowa w art. 49d, ust. 6 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, podstawę delimitacji stanowią zapisy KPZK 2030, przyjmując zasadę, iż położenie względem biegunów wzrostu regionu jest cechą decydującą o dostępie do potencjału rozwojowego.

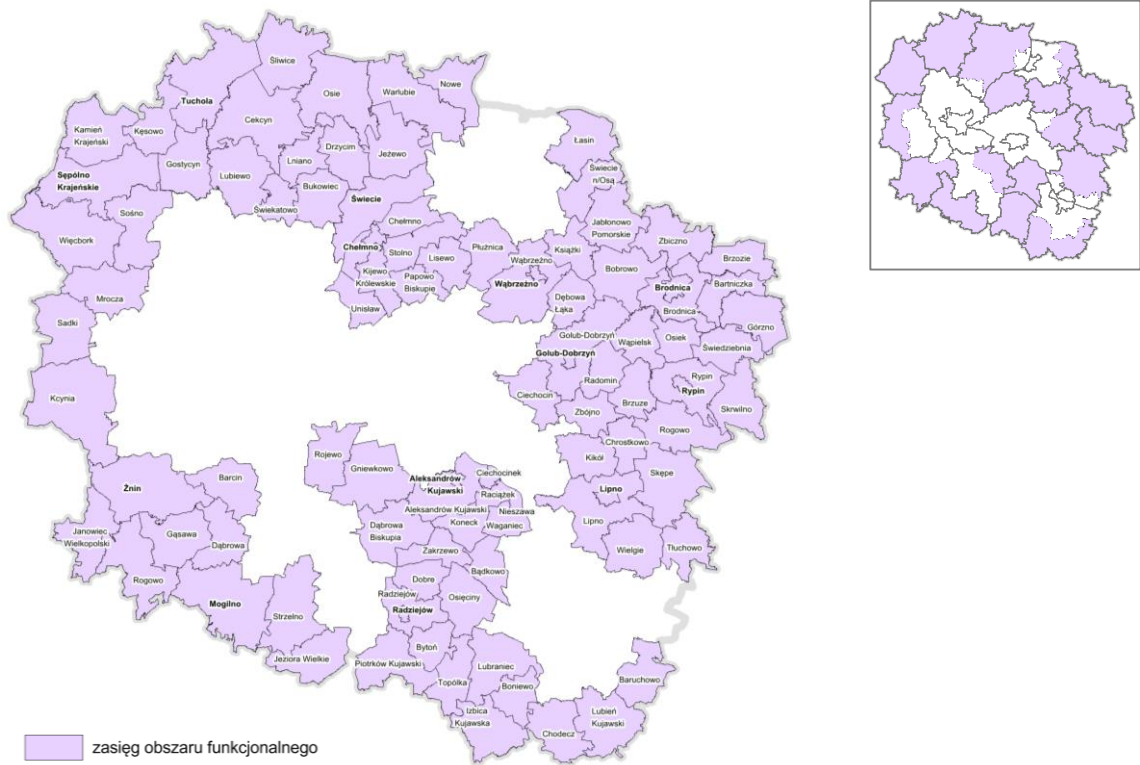
Zasięg terytorialny

Za wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych przyjęto wszystkie jednostki gminne, położone poza granicami miejskich obszarów funkcjonalnych (ośrodków wojewódzkich, regionalnych i subregionalnego). Przebieg jego granicy zależy zatem od przyjętego wariantu zasięgu terytorialnego miejskich obszarów funkcjonalnych. Poniżej przedstawiono dwa warianty. Pierwszy, gdy jako miejskie obszary funkcjonalne zostaną przyjęte obszary, w granicach których funkcjonują instrumenty ZIT i OSI (określane jako wariant I w rozdz. 4.1.1. i 4.2.1.). Drugi, gdy jako miejskie obszary funkcjonalne zostaną przyjęte obszary szersze (określane jako wariant II w rozdz. 4.1.1. i 4.2.1.).



Rys.15. Wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych – wariant I

Źródło: Opracowanie własne



Rys. 16. Wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych - wariant II

Źródło: Opracowanie własne

Opis

Wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych (wariant I) zajmuje powierzchnię 12 540 km² (69,8% pow. województwa). Zamieszkiwany jest przez 856 333 osób (41,0% ludności województwa). Gęstość zaludnienia obszaru funkcjonalnego wynosi 68 os/km².

Wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych (wariant II) zajmuje powierzchnię 11 612 km² (64,6% pow. województwa). Zamieszkiwany jest przez 783 421 osoby (37,5% ludności województwa). Gęstość zaludnienia obszaru funkcjonalnego wynosi 77 os/km².

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego występują obszary charakteryzujące się niskim stanem rozwoju społeczno-gospodarczego, czego przyczyn należy szukać w nakładających się, złożonych problemach. Poważną barierą rozwoju części obszarów wiejskich pozostaje między innymi niska dostępność podstawowych usług publicznych oraz ich niska jakość, zdekapitalizowanie tkanki osadniczej i zagrożenie walorów przyrodniczych w procesie gwałtownego poszukiwania alternatywnych dróg rozwoju, a także słaba jakość infrastruktury. Obszary te charakteryzują się depopulacją lub stagnacją, przy braku realnych szans dla zauważalnego wzrostu zaludnienia. Jest to spowodowane głównie emigracją mieszkańców na tereny bardziej atrakcyjne pod względem gospodarczym i społecznym, co z kolei powoduje brak aktywności gospodarczej dużej części mieszkańców (zaburzona struktura demograficzna). Kumulują się tutaj problemy wysokiego bezrobocia, niskiego poziomu wykształcenia, dużego uzależnienia od systemu pomocy społecznej. Wszystkie te negatywne zjawiska spowalniają lub w wielu przypadkach poważnie ograniczają rozwój zarówno społeczny, jak i gospodarczy jednostek. Obszary te zostając poza korzystnym zasięgiem miast, potrzebują wsparcia, a więc wprowadzenia różnego typu działań, w tym z zakresu planowania przestrzennego, służących rozwiązaniu wskazanych problemów.

4.1.3. Obszar funkcjonalny Światowy Rezerwat Biosfery „Bory Tucholskie”

Przy określaniu granic OF uwzględniono:

- KPZK 2030, w której wyróżniono obszary kształtowania potencjału rozwojowego wymagające programowania działań ochronnych:
 1. obszary cenne przyrodniczo – rozumiane jako obszary posiadające walory przyrodnicze, na których istnieje konieczność równoważenia działalności ekonomicznej z celami ochrony.

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego obszary cenne przyrodniczo dominują w północno-zachodniej jego części. Znajdują się tam liczne rezerваты przyrody, parki krajobrazowe: Tucholski i Wdecki oraz sieć obszarów chronionego krajobrazu. Na te formy ochrony przyrody przestrzennie nakłada się obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Bory Tucholskie” oraz kilka specjalnych obszarów ochrony siedlisk (obecnie o statusie „obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty”). W 2010 roku na terenie 13 gmin województwa kujawsko-pomorskiego ustanowiono Światowy Rezerwat Biosfery „Bory Tucholskie”, który ma kontynuację na terenie województwa pomorskiego (obszar 9 gmin). Proponuje się zatem określić ponadregionalny obszar funkcjonalny Światowego Rezerwatu Biosfery „Bory Tucholskie” jako obszar funkcjonalny kształtowania potencjału rozwojowego wymagający programowania działań ochronnych.

- Strategię rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego – Plan modernizacji 2020+, która w priorytecie „Modernizacja przestrzeni wsi i miast” jako kierunek interwencji określa m.in. stymulowanie rozwoju społecznego. Modernizacja obszarów wiejskich polegać będzie na dostosowaniu w sposób indywidualny dla specyfiki tej części województwa działań mających na celu zapewnienie efektywnej gospodarki i wysokiej jakości życia mieszkańców.

Obszar funkcjonalny Światowy Rezerwat Biosfery „Bory Tucholskie”

Cel

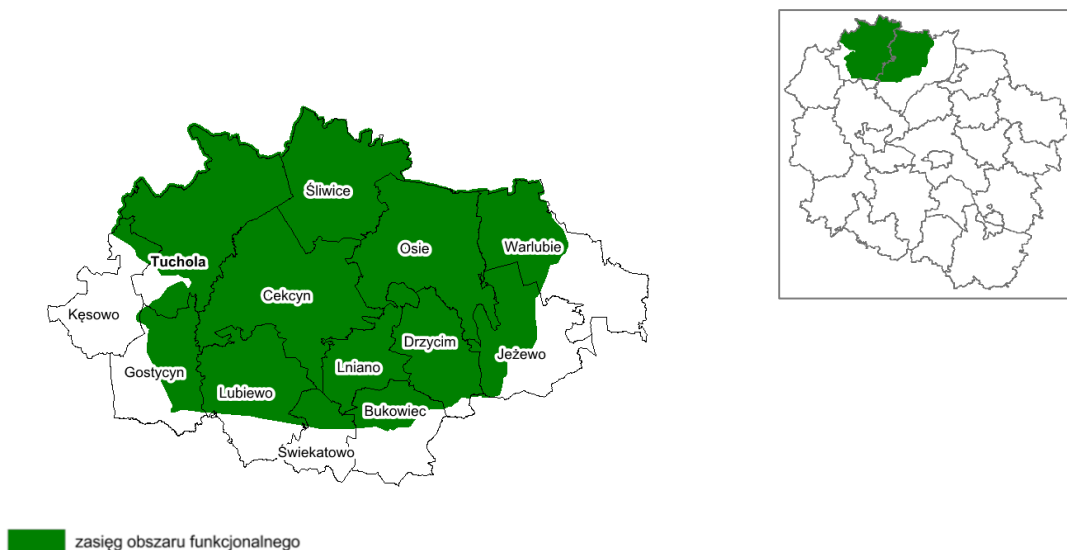
Poprawa możliwości rozwojowych przy zapewnieniu ochrony zasobów przyrodniczych poprzez koordynację działań z zakresu ochrony środowiska, ekologii, polityki przestrzennej, regionalnej oraz polityk sektorowych, co pozwoli na integrację rozwoju społeczno-gospodarczego z potrzebami ochrony przyrody.

Podstawa delimitacji

Ze względu na brak rozporządzenia, o którym mowa w art. 49d, ust. 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, podstawę delimitacji stanowią zapisy KPZK 2030 wskazujące konieczność określenia obszarów kształtowania potencjału rozwojowego wymagających programowania działań ochronnych, w tym obszarów cennych przyrodniczo. Przyjęto granice obszaru Światowego Rezerwatu Biosfery „Bory Tucholskie” utworzonego 2 czerwca 2010 roku podczas obradującej w Paryżu Międzynarodowej Rady Koordynacyjnej programu Człowiek i Biosfera (MAB).

Zasięg terytorialny

Za obszar funkcjonalny przyjęto terytorium tzw. strefy tranzytowej (zewnętrznej) obszaru Światowego Rezerwatu Biosfery „Bory Tucholskie”, obejmującej 13 gmin z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, w tym 4 w całości: Cekcyn, Lniano, Osie i Śliwice, a 9 w części: Bukowiec, Drzycim, Jeżewo, Kęsowo, Lubiewo, Świąkatowo, Tuchola i Warlubie.



Rys.17. Obszar funkcjonalny Światowy Rezerwat Biosfery „Bory Tucholskie”

Źródło: Opracowanie własne

Opis

Obszar funkcjonalny Światowy Rezerwat Biosfery „Bory Tucholskie” zajmuje powierzchnię 1 464 km² (8,1% pow. województwa). Zamieszkiwany jest przez około 50 500 osób (2,4% ludności województwa). Gęstość zaludnienia obszaru funkcjonalnego wynosi około 34 os/km².

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego występują liczne obszary form ochrony przyrody, które są predysponowane jako tzw. obszary funkcjonalne „cenne przyrodniczo”. Rozmieszczone one

są nierównomiernie na terenie województwa. Cechą charakterystyczną tego obszaru, położonego w północno-zachodniej części regionu, jest współwystępowanie na obszarze Światowego Rezerwatu Biosfery „Bory Tucholskie” licznych form ochrony przyrody. Na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego są to: 15 rezerwatów przyrody, 2 parki krajobrazowe, 2 obszary chronionego krajobrazu, 1 obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, 4 obszary Natura 2000 mające znaczenie dla Wspólnoty. Skutkuje to licznymi zakazami mającymi na celu ochronę walorów przyrodniczych i krajobrazowych, jednocześnie stwarzającymi ograniczenia dla swobodnej działalności społeczno-gospodarczej. Ze względu na wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe obszar ten jest predysponowany do rozwoju form działalności niekolizyjnych z potrzebami ochrony ekosystemów. Niezbędna jest interwencja w procesy rozwojowe tego obszaru poprzez integrację działań z zakresu ochrony środowiska, ekologii, polityki przestrzennej i regionalnej z rozwojem społeczno-gospodarczym.

4.2. Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym

Określenie obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym w planie zagospodarowania przestrzennego województwa nie jest obligatoryjne. Jak już jednak wcześniej wspomniano, zróżnicowanie województwa kujawsko-pomorskiego pod względem fizyczno-geograficznym powoduje, że w regionie można zidentyfikować obszary charakteryzujące się wieloma problemami, konfliktami czy potencjałem, warunkującym ich zagospodarowanie. Wobec powyższego stwierdzono potrzebę określenia obszarów funkcjonalnych dla skoncentrowania polityki województwa na określone terytorium, w celu wyeliminowania występujących problemów i wykorzystania potencjału rangi ponadlokalnej. OF o znaczeniu regionalnym zostały wyznaczone jako obszary ciągłe przestrzennie, a za podstawę ich delimitacji przyjęto dotychczasowe badania prowadzone głównie w ramach prac nad Polityką terytorialną województwa kujawsko-pomorskiego oraz Strategię rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego - Plan modernizacji 2020+, w której wśród czterech priorytetów wskazano priorytet Konkurencyjna gospodarka, a wśród ośmiu celów strategicznych wskazano cel Gospodarka i miejsca pracy, ponadto wyznaczono obszary strategicznej interwencji. Na podstawie ww. przesłanek w województwie kujawsko-pomorskim określono osiem obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym.

4.2.1. Miejskie obszary funkcjonalne

Określono trzy miejskie obszary funkcjonalne (MOF), a przy delimitacji ich granic uwzględniono:

- KPZK 2030, w której miasta Włocławek i Grudziądz zostały skasyfikowane jako ośrodki regionalne, a Inowrocław został sklasyfikowany jako ośrodek subregionalny, z przypisanym zaleceniem określenia ich obszarów funkcjonalnych.
- Politykę terytorialną województwa kujawsko-pomorskiego, której instrumentem realizacji na terenie regionu są Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) dla miast: Włocławek i siedmiu gmin sąsiednich, Grudziądz i pięciu gmin sąsiednich, Inowrocław i jednej gminy sąsiedniej.
- Dokumenty i analizy dotyczące delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych opracowane przez różne zespoły, na przestrzeni kilku lat, w tym na zlecenie Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego:
 1. Centrum Badań Metropolitalnych UAM w Poznaniu, „Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych: Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia”, badania pod kierownictwem prof. dr hab. Tomasza Kaczmarka prowadzone w 2013 r.,
 2. Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, „Delimitacja obszarów funkcjonalnych wybranych miast w województwie kujawsko-pomorskim”, badania przeprowadzono w marcu 2013 r. na podstawie metody opracowanej przez prof. P. Śleszyńskiego dla ośrodków wojewódzkich,
 3. Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, „Delimitacja i charakterystyka obszaru funkcjonalnego Włocławka oraz propozycja zasięgu realizacji ZIT”, „Delimitacja i charakterystyka obszaru funkcjonalnego Grudziądz oraz propozycja zasięgu realizacji ZIT”, „Delimitacja i charakterystyka obszaru funkcjonalnego Inowrocławia oraz propozycja zasięgu realizacji ZIT”, badania przeprowadzono w 2014 r.

Miejski obszar funkcjonalny miasta Włocławka

Cel

Zacieśnianie związków funkcjonalnych wewnątrz obszaru oraz tworzenie wspólnie z obszarem funkcjonalnym Bydgoszczy i Torunia silnych powiązań sieciowych. Zmniejszenie konfliktogenności w obszarze intensywnego rozwoju, zwiększenie potencjału społecznego i gospodarczego.

Podstawa delimitacji

Delimitacja obszaru podlegającego największym związkom funkcjonalno-przestrzennym z miastem Włocławek była prowadzona przez kilka instytucji/jednostek. Mimo przyjętej różnej metodologii badań wnioski okazały się zbieżne w wielu zagadnieniach, np. dot. połączeń komunikacyjnych, dojazdów do pracy, migracji. Każde z ww. opracowań kończyło się wyznaczeniem obszaru funkcjonalnego miasta Włocławek.

Tabela 3. Analiza opracowań dotyczących delimitacji obszaru oddziaływania Włocławka

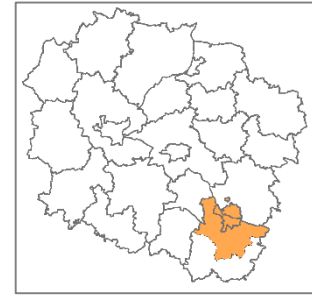
Gmina	Urban Audit LUZ Październik 2012	Delimitacja OF wybranych miast w woj. kuj-pom Urząd Statystyczny Marzec 2013	Delimitacja miejskich OF Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia dr Kaczmarek Wrzesień 2013	Delimitacja i charakterystyka OF Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia oraz propozycja zasięgu realizacji ZIT Kwiecień 2014	Porozumienia ws. OSI i obszarów powiązanych funkcjonalnie miasta Włocławek 2015
MOF Włocławek					
m. Włocławek	X	X	X	X	X
Włocławek	X	X	X	X	X
Fabianki	X	X	X	X	X
Lubanie	X	X	X	X	X
Brześć Kujawski	X	X	X	X	X
m. Kowal	X	X	X	X	X
Kowal	X	X	X	X	X
Chocień	X		X	X	X
Bobrowniki	X		X	X	
Dobrzyń nad Wisłą			X	X	
Bądkowo	X				
Boniewo	X				
Lubień Kujawski	X				

Źródło: Opracowanie własne, kolorem pomarańczowym zaznaczono propozycję MOF miasta Włocławka w wariantcie I; kolorem jasnopomarańczowym zaznaczono gminy tworzące obok ww. MOF Włocławka w wariantcie II

Zasięg terytorialny

Wyznaczono dwa warianty MOF, jeden związany z funkcjonowaniem instrumentu OSI, drugi wynikający z rzeczywistych (szerszych) powiązań miasta Włocławka z gminami ościennymi.

Wariant I: Włocławek (gmina miejska), Brześć Kujawski, Chocień, Fabianki, Lubanie, Kowal (gmina miejska), Kowal (gmina wiejska), Włocławek (gmina wiejska).

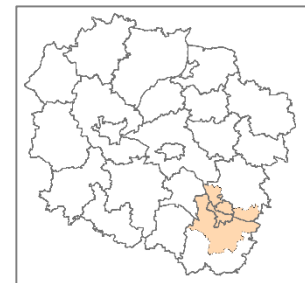


zasięg obszaru funkcjonalnego

Rys. 18. Miejski obszar funkcjonalny miasta Włocławka – wariant I

Źródło: Opracowanie własne

Wariant II: Włocławek (gmina miejska), Brześć Kujawski, Chocień, Fabianki, Lubanie, Kowal (gmina miejska), Kowal (gmina wiejska), Włocławek (gmina wiejska), Bobrowniki, Dobrzyń nad Wisłą.



zasięg obszaru funkcjonalnego

Rys. 19. Miejski obszar funkcjonalny miasta Włocławka – wariant II

Źródło: Opracowanie własne

Opis

Miejski obszar funkcjonalny miasta Włocławka (wariant I) zajmuje powierzchnię 820 km² (4,6% pow. województwa), z czego samo miasto 84 km² (10,2% OF). Zamieszkiwany jest przez 162 395 osób (7,8% ludności województwa). Miasto Włocławek skupia 70,2% mieszkańców całego obszaru. Gęstość zaludnienia obszaru funkcjonalnego wynosi 198 os/km².

Miejski obszar funkcjonalny miasta Włocławka (wariant II) zajmuje powierzchnię 1 030 km² (5,7% pow. województwa), z czego samo miasto 84 km² (8,2% OF). Zamieszkiwany jest przez 173 409 osób (8,3% ludności województwa). Miasto Włocławek skupia 65,7% mieszkańców całego obszaru. Gęstość zaludnienia obszaru funkcjonalnego wynosi 168 os/km².

Charakter obszaru jest ściśle związany z oddziaływaniem ośrodka miejskiego na otaczającą przestrzeń. Należy podkreślić, iż oddziaływanie miasta mimo potencjału ludnościowego (113 tys. os.) nie jest znaczne. Stosunkowo niski stopień urbanizacji społecznej i przestrzennej obszaru jest skutkiem wciąż bardzo dużego znaczenia funkcji rolniczej - to właśnie rolnictwo jest między innymi podstawą utrwalonych silnych związków Włocławka z obszarami otaczającymi. W ujęciu statystycznym, związki te najbardziej widoczne są w postaci codziennych dojazdów mieszkańców do pracy i szkół i to one stanowią jeden z ważniejszych czynników delimitacyjnych tego obszaru funkcjonalnego.

Włocławek, jako ośrodek regionalny, jest stymulatorem rozwoju społecznego i gospodarczego okalających go terenów. Jest najprężniej działającym ośrodkiem gospodarczym w południowo-wschodniej części województwa, w którym zaznacza się obecność dużych i średnich zakładów pracy. Dla otaczających go obszarów wiejskich (ale też małych miast) stanowi między innymi rynek zbytu produktów rolniczych i to zarówno dla konsumentów indywidualnych jak i dla przemysłu rolno-spożywczego. Jest rynkiem pracy, w tym dla wykwalifikowanej kadry, miejscem kształcenia (we Włocławku istnieją 43 szkoły ponadgimnazjalne), miejscem realizacji usług wyższego rzędu (kino, teatr, handel wielkopowierzchniowy, sport, rozrywka, zdrowie i in.).

Obszary otaczające są zaś dla miasta Włocławek między innymi rynkiem pracy, miejscem kształcenia (szczególnie szkoły o profilu rolniczym), rynkiem zbytu produktów przemysłowych, terenami rekreacji i wypoczynku. Związki te mają różny charakter i różne natężenie pomiędzy poszczególnymi gminami.

Strefa podmiejska Włocławka jest stosunkowo niewielka, a jej najbardziej intensywnie rozwijająca się część to teren gminy Fabianki. W przypadku Włocławka czynnikiem hamującym tworzenie strefy podmiejskiej jest duży potencjał rolnictwa, ograniczający powstawanie zainwestowania o charakterze pozarolniczym. Potencjał społeczno-gospodarczy Włocławka pozwala jednak stwierdzić, że w stosunkowo krótkim okresie procesy urbanizacyjne w gminach otaczających nasilą się, doprowadzając do szeregu konfliktów przestrzennych na styku nowo wprowadzanych na te obszary funkcji mieszkaniowej i gospodarczej, a istniejącej już funkcji rolniczej.



Rys. 20. Obszar Strategicznej Interwencji miasta Włocławka oraz Miejski obszar funkcjonalny miasta Włocławka – wariant I i II

Źródło: Opracowanie własne

Miejski obszar funkcjonalny miasta Grudziądza

Cel

Zacieśnianie związków funkcjonalnych wewnątrz obszaru oraz tworzenie wspólnie z obszarem funkcjonalnym Bydgoszczy i Torunia silnych powiązań sieciowych. Zmniejszenie konfliktogenności w obszarze intensywnego rozwoju, zwiększenie potencjału społecznego i gospodarczego.

Podstawa delimitacji

Delimitacja obszaru podlegającego największym związkom funkcjonalno-przestrzennym z miastem Grudziądz była prowadzona przez kilka instytucji/jednostek. Mimo przyjętej różnej metodologii badania wnioski okazały się zbieżne w wielu zagadnieniach, np. połączeniach komunikacyjnych, dojazdach do pracy, migracji. Każde z ww. opracowań kończyło się wyznaczeniem obszaru funkcjonalnego miasta Grudziądza.

Tabela 4. Analiza opracowań dotyczących delimitacji obszaru oddziaływania Grudziądza

Gmina	Urban Audit LUZ Październik 2012	Delimitacja OF wybranych miast w woj. kuj-pom Urząd Statystyczny Marzec 2013	Delimitacja miejskich OF Włocławka, Grudziądza i Inowrocławia dr Kaczmarek Wrzesień 2013	Delimitacja i charakterystyka OF Włocławka, Grudziądza i Inowrocławia oraz propozycja zasięgu realizacji ZIT Kwiecień 2014	Porozumienia ws. OSI i obszarów powiązanych funkcjonalnie miasta Grudziądza 2015
MOF Grudziądz					
m. Grudziądz	X	X	X	X	X
Dragacz	X	X	X	X	X
Grudziądz	X	X	X	X	X
Rogóżno	X		X	X	X
Gruta	X		X	X	X
Radzyń Chełmiński	X		X	X	X

Źródło: Opracowanie własne, kolorem pomarańczowym zaznaczono propozycję MOF miasta Grudziądza

Zasięg terytorialny

Miejski obszar funkcjonalny miasta Grudziądza stanowi obszar w granicach administracyjnych gmin: Grudziądz (gmina miejska), Grudziądz (gmina wiejska), Dragacz, Gruta, Radzyń Chełmiński, Rogóżno.



Rys. 21. Miejski obszar funkcjonalny miasta Grudziądza

Źródło: Opracowanie własne

Opis

Miejski obszar funkcjonalny miasta Grudziądza zajmuje powierzchnię 666 km² (3,7% pow. województwa), z czego samo miasto 58 km² (8,7% OF). Zamieszkiwany jest przez 132 098 osób (6,3% ludności województwa). Miasto Grudziądz skupia 73,6% mieszkańców całego obszaru. Gęstość zaludnienia obszaru funkcjonalnego wynosi 198 os/km².

Charakter obszaru jest ściśle związany z oddziaływaniem ośrodka miejskiego na otaczającą przestrzeń. Należy podkreślić, iż oddziaływanie miasta ze względu na jego wielkość nie jest znaczne. Powiązania opierają się głównie na codziennej aktywności mieszkańców i mają charakter bardzo zróżnicowany (społeczny, gospodarczy, administracyjny i in.), przy czym najsilniej wyrażają się w dużych udziałach osób dojeżdżających codziennie do pracy do Grudziądza z gmin tworzących jego obszar funkcjonalny.

Miasto Grudziądz obecnie dostosowuje swoje funkcje do miasta o charakterze przemysłowym i przekształca się w ośrodek administracyjno – usługowo – handlowy. Cechuje się bardzo dobrą dostępnością transportową, związaną z bliskością autostrady A1. Duży potencjał miasta związany jest również z występowaniem w Maruszy źródeł wód mineralnych. Daje to możliwość rozwoju oferty uzdrowskiej i geotermalnej, a także realizacji turystyki rehabilitacyjno – zdrowotnej. Ponadto miasto pełni rolę jednostki absorbującej pracowników z okolicznych gmin. Gminy ościennie w dużym stopniu uzależnione są od miasta Grudziądza, przede wszystkim w zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego, które na terenie powiatu grudziądzkiego wprawdzie jest prowadzone także poza Grudziądzem, ale nie oferuje tak dużego wyboru w zakresie rodzajów i jakości szkół. Gminy otaczające są naturalnym partnerem miasta w realizacji zadań publicznych i rozwijaniu infrastruktury podmiejskiej.

Strefa podmiejska Grudziądza jest wykształcona w stopniu minimalnym, jednak zagadnienie to wymaga szczególnej uwagi, ze względu na przewidywane konflikty przestrzenne, związane z wprowadzaniem nowych funkcji i nowych form zagospodarowania przestrzennego. Prowadzenie racjonalnej gospodarki przestrzennej już na tym początkowym etapie kształtowania się strefy podmiejskiej Grudziądza, może zapobiec wielu problemom związanym z żywiołowym i niekontrolowanym procesem suburbanizacji.



Rys. 22. Obszar Strategicznej Interwencji miasta Grudziądza oraz Miejski obszar funkcjonalny miasta Grudziądza
Źródło: Opracowanie własne

Miejski obszar funkcjonalny miasta Inowrocławia

Cel

Zacieśnianie związków funkcjonalnych wewnątrz obszaru oraz tworzenie wspólnie z obszarem funkcjonalnym Bydgoszczy i Torunia silnych powiązań sieciowych. Zmniejszenie konfliktogenności w obszarze intensywnego rozwoju, zwiększenie potencjału społecznego i gospodarczego.

Podstawa delimitacji

Delimitacja obszaru podlegającego największym związkom funkcjonalno-przestrzennym z miastem Inowrocław była prowadzona przez kilka instytucji/jednostek. Mimo przyjętej różnej metodologii badań wnioski okazały się zbieżne w wielu zagadnieniach, np. połączeniach komunikacyjnych, dojazdach do pracy, migracji. Każde z ww. opracowań kończyło się wyznaczeniem obszaru funkcjonalnego miasta Inowrocławia.

Tabela 5. Analiza badań dotyczących obszaru oddziaływania miasta Inowrocławia

Gmina	Urban Audit LUZ Październik 2012	Delimitacja OF wybranych miast w woj. kuj-pom Urząd Statystyczny Marzec 2013	Delimitacja miejskich OF Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia dr Kaczmarek Wrzesień 2013	Delimitacja i charakterystyka OF Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia oraz propozycja zasięgu realizacji ZIT Kwiecień 2014	Porozumienia ws. OSI i obszarów powiązanych funkcjonalnie miasta Inowrocław 2015
MOF Inowrocław					
m. Inowrocław	X	X	X	X	X
Inowrocław	X	X	X	X	X
Złotniki Kujawskie			X	X	
Pakość			X	X	
Janikowo			X	X	
Kruszwica				X	

Źródło: Opracowanie własne, kolorem pomarańczowym zaznaczono propozycję MOF miasta Inowrocławia w wariantcie I; kolorem jasnopomarańczowym zaznaczono gminy wchodzące obok ww. w OF miasta Inowrocławia w wariantcie II

Zasięg terytorialny

Wyznaczono dwa warianty MOF, jeden związany z funkcjonowaniem instrumentu OSI, drugi wynikający z rzeczywistych (szerszych) powiązań miasta Inowrocławia z gminami ościennymi.

Wariant I: Inowrocław, Inowrocław (gmina wiejska).



Rys. 23. Miejski obszar funkcjonalny miasta Inowrocławia - wariant I

Źródło: Opracowanie własne

Wariant II: Inowrocław, Inowrocław (gmina wiejska), Kruszwica, Janikowo, Pakość, Złotniki Kujawskie.



Rys. 24. Miejski obszar funkcjonalny miasta Inowrocławia - wariant II

Źródło: Opracowanie własne

Opis

Miejski obszar funkcjonalny miasta Inowrocławia (wariant I) zajmuje powierzchnię 202 km² (1,1% pow. województwa), z czego samo miasto 30 km² (14,9% OF). Zamieszkiwany jest przez 86 159 osób (4,1% ludności województwa). Miasto Inowrocław skupia 86,5% mieszkańców całego obszaru. Gęstość zaludnienia obszaru funkcjonalnego wynosi 427 os/km².

Miejski obszar funkcjonalny miasta Inowrocławia (wariant II) zajmuje powierzchnię 778 km² (4,3% pow. województwa), z czego samo miasto 30 km² (3,9% OF). Zamieszkiwany jest przez 138 430 osób (6,6% ludności województwa). Miasto Inowrocław skupia 53,9% mieszkańców całego obszaru. Gęstość zaludnienia obszaru funkcjonalnego wynosi 178 os/km².

Charakter obszaru jest ściśle związany z oddziaływaniem ośrodka miejskiego na otaczającą przestrzeń. Należy podkreślić, iż oddziaływanie miasta ze względu na jego wielkość jest nieznaczne. Powiązania opierają się głównie na codziennej aktywności mieszkańców i mają charakter bardzo zróżnicowany (społeczny, gospodarczy, administracyjny i in.), przy czym najsilniej wyrażają się w dużych udziałach osób dojeżdżających codziennie do pracy do Inowrocławia z gmin tworzących jego obszar funkcjonalny.

W przypadku Inowrocławia bardzo duży potencjał rolnictwa kształtuje typowo rolniczy charakter miejscowości wiejskich - tylko nieliczne wsie rozwijają funkcje podmiejskie i ten rodzaj zagospodarowania jest bardzo słabo dostrzegalny w przestrzeni. Cechą charakterystyczną obszaru funkcjonalnego Inowrocławia jest występowanie w jego granicach terenów rolnych o wysokiej przydatności oraz obecność uzdrowiska w strukturze dużego, wielofunkcyjnego miasta.

Miasto Inowrocław jest silnym ośrodkiem usługowym i gospodarczym południowej części województwa. Ma tutaj miejsce koncentracja usług o charakterze kulturalnym i handlowym, zaznacza się także obecność średnich i dużych zakładów pracy. Miasto cechuje się również silnie rozwiniętą funkcją uzdrowską, która w dużym stopniu wpływa na organizację przestrzeni i wizerunek miasta. Ponadto pozostaje znaczącym węzłem transportu kolejowego.

Wszystkie gminy podmiejskie charakteryzują się bardzo wysokim potencjałem rolniczym, wynikającym z wysokiej przydatności rolniczej przestrzeni produkcyjnej (wysokie klasy gruntów stanowią wręcz barierę w rozwoju działalności pozarolniczych) oraz tradycyjnie wysokiej kultury rolnej. Obszar funkcjonalny Inowrocławia pozostanie więc rejonem specyficznym, gdzie oddziaływanie dużego miasta nie będzie się wiązać z ograniczaniem rolnictwa – a wręcz przeciwnie, miasto powinno stymulować rozwój tego sektora.



Rys. 25. Obszar Strategicznej Interwencji miasta Inowrocław oraz Miejski obszar funkcjonalny miasta Inowrocławia – wariant I i II

Źródło: Opracowanie własne

4.2.2. Pozostałe obszary funkcjonalne

Przy określaniu granic pozostałych OF uwzględniono głównie Strategię rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego - Plan modernizacji 2020+, w której wskazano dziewięć obszarów strategicznej interwencji (OSI).

Tabela 6. Analiza Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) wyróżnionych w Strategii rozwoju województwa pod kątem ich zaadaptowania jako OF w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa

OSI wskazane w Strategii rozwoju województwa	Rekomendowany sposób uwzględnienia problematyki OSI w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego
Aglomeracja Bydgoszczy i Torunia	<p>Problematyka ta ze względu na złożoność (wieloaspektowość) oraz duży wpływ na aspekty przestrzenne, jest szczególnie predestynowana do uwzględnienia w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa.</p> <p>Zasięg przestrzenny OSI jest w bardzo dużym stopniu zbieżny z zasięgiem gmin zaliczanych do Miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodków wojewódzkich. W związku z tym, problematyka Aglomeracji będzie uwzględniona w sporządzonym w ramach Planu województwa, Planie zagospodarowania przestrzennego Miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodków wojewódzkich.</p>
Zagospodarowanie Dolnej Wisły i nowy stopień wodny	<p>Problematyka ta jest bardzo rozległa zarówno pod względem takich zagadnień jak: ochrona środowiska, ochrona przeciwpowodziowa, produkcja energii, transport wodny, przeprawy transportowe przez dolinę, możliwość turystycznego wykorzystania, możliwość nawodnień, jak i pod względem zasięgu terytorialnego (w sensie społeczno-gospodarczym, a nie fizjograficznym, dolina rozciąga się na długości około 200 km i ma szerokość od kilku do kilkunastu kilometrów). Zagadnienia te mają charakter przestrzenny i podlegają planowaniu przestrzennemu, ale ze względu na wskazaną powyżej rozległość tematyczną i terytorialną, nie mogą być w sposób bezpośredni przeniesione do Planu zagospodarowania przestrzennego województwa, gdyż brak jest możliwości racjonalnego określenia ustaleń dla obszarów tak wewnątrznie zróżnicowanych. Zasadnym jest więc formułowanie ustaleń w ujęciu branżowym – przy czym większość z nich ma charakter ustaleń uniwersalnych dla całej przestrzeni województwa i sam fakt położenia w strefie doliny Wisły nie jest podstawą do ich różnicowania (nie powoduje specyfiki).</p> <p>W obszarze doliny Wisły planuje się realizację złożonego przedsięwzięcia o dużej skali przestrzennej, polegającego na realizacji poniżej Włocławka kolejnego stopnia wodnego, któremu towarzyszyć będzie stosunkowo rozległy zbiornik. W konsekwencji zajdą ważne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym – i to nie tylko w bezpośrednim sąsiedztwie realizacji stopnia i zbiornika, ale wskutek oddziaływań pośrednich – także do odległości kilkudziesięciu kilometrów. Jest to inwestycja jednoznacznie zdefiniowana przestrzenie i w znacznej części dotyczy działań związanych z powstawaniem nowego zagospodarowania, a jej realizacja będzie skutkowała interakcjami z innymi elementami zagospodarowania - jest więc wskazana do uwzględnienia w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa.</p> <p>Ze względu na złożoność interwencji, ale równocześnie jednoznaczne terytorialne powiązanie działań z określoną przestrzenią, problematyka dotycząca budowy nowego stopnia wodnego na Wiśle zawarta w tym OSI powinna być przedmiotem interwencji o charakterze Obszaru Funkcjonalnego.</p>
Kujawy – wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa	<p>Problematyka ta jest jednoznacznie zdefiniowana przestrzenie i w znacznej części dotyczy działań związanych z powstawaniem nowego zagospodarowania, a jej realizacja będzie skutkowała interakcjami z innymi elementami zagospodarowania - jest więc zasadna do uwzględnienia w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa.</p> <p>Ze względu na złożoność interwencji, ale równocześnie jednoznaczne terytorialne powiązanie działań z określoną przestrzenią, problematyka zawarta w tym OSI powinna być przedmiotem interwencji o charakterze Obszaru Funkcjonalnego.</p>

<p>Bory Tucholskie – strefa wykorzystania potencjałów endogenicznych północno-zachodniej części województwa</p>	<p>Problematyka ta jest jednoznacznie zdefiniowana przestrzennie i w części dotyczy działań na rzecz zagospodarowania. Jest też ściśle powiązana z walorami przestrzennymi - a więc jest predestynowana do uwzględnienia w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa.</p> <p>Ze względu na złożoność interwencji, ale równocześnie jednoznaczne terytorialne powiązanie działań z określoną przestrzenią, problematyka zawarta w tym OSI powinna być przedmiotem interwencji o charakterze Obszaru Funkcjonalnego.</p>
<p>Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej</p>	<p>Problematyka ta ma charakter przestrzenny (dotyczy ochrony walorów, które w jednoznaczny sposób mogą być wskazane w przestrzeni i które mogą podlegać specyficznym ustaleniom, na przykład zasadom zagospodarowania), jest więc predestynowana do uwzględnienia w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa.</p> <p>Z punktu widzenia planowania przestrzennego, odmiennie niż z punktu widzenia planowania strategicznego, nie stanowi jednak „problemu” w rozumieniu „złożonego, skomplikowanego zagadnienia wymagającego specyficznych, dostosowanych działań”.</p> <p>Problematyka zawarta w OSI „Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej” nie powinna więc być przedmiotem interwencji o charakterze Obszaru Funkcjonalnego, natomiast powinna być przedmiotem ustaleń o charakterze „branżowym”.</p>
<p>Wzrost zatrudnienia</p>	<p>Problematyka ta dotyczy przede wszystkim działań o charakterze organizacyjnym, względnie dotyczących poprawy funkcjonowania i poprawy sprawności infrastruktury społecznej powiązanej z rynkiem pracy lub aktywizacją i obsługą gospodarki, jak również z organizacją transportu publicznego. Są to działania niezwiązane ze zmianami zagospodarowania o charakterze ponadlokalnym, dostrzegalnymi z perspektywy planowania na poziomie wojewódzkim. Przestrzenny charakter i ponadlokalny zasięg mają tylko bardzo nieliczne aspekty tego zagadnienia – głównie związane z wielkoskalowymi terenami inwestycyjnymi, wykorzystaniem zasobów naturalnych dla celów gospodarczych (surowce naturalne, rolnicza przestrzeń produkcyjna, tereny o szczególnych walorach dla turystyki) oraz infrastrukturą transportową istotną dla transportu publicznego, jak też infrastrukturą techniczną istotną dla funkcjonowania działalności gospodarczych.</p> <p>W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa, problematyka OSI „Wzrost zatrudnienia” w aspektach podlegających planowaniu przestrzennemu, powinna być uwzględniona poprzez sformułowanie ustaleń o charakterze „branżowym”, ale nie powinna być przedmiotem interwencji o charakterze Obszaru Funkcjonalnego.</p>
<p>Przełamanie zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa</p>	<p>Problematyka ta dotyczy przede wszystkim działań o charakterze organizacyjnym w sferze funkcjonowania usług publicznych oraz aktywizacji gospodarczej, z uwzględnieniem specyfiki struktur społecznych wschodniej części województwa. Dlatego też, z jednej strony brak jest możliwości uwzględnienia niniejszego OSI w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa poprzez pryzmat działań związanych stricte z tworzeniem lub modyfikacją istniejącego zagospodarowania przestrzennego. Z drugiej jednak strony, ze względu na wagę zagadnień rozwoju społecznego i gospodarczego w przełamywaniu problemów rozwojowych tej części województwa, OSI to powinno być przedmiotem interwencji o charakterze Obszaru Funkcjonalnego, przy założeniu braku określenia specyficznych zasad zagospodarowania, ale koncentracji interwencji o charakterze strategicznym, związanych przede wszystkim z działaniami miękkimi i wysoką jakością świadczonych usług publicznych.</p>
<p>Polityka miejska i rewitalizacja miast</p>	<p>Problematyka, w aspekcie rozwoju miast, dotyczy przede wszystkim działań o charakterze organizacyjnym w sferze funkcjonowania usług publicznych – dostosowanych do roli i miejsca danego ośrodka w strukturze hierarchicznej, natomiast w sferze rewitalizacji dotyczy skali typowo lokalnej, niemożliwej do szczegółowego przedstawienia w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa. Zakłada się więc, że zagadnienia rozwoju miast będą się wiązały</p>

	<p>przede wszystkim z ustaleniem hierarchii sieci osadniczej, wspomaganej przez określenie struktur przestrzennych, powiązanych z miastami każdego poziomu hierarchicznego (w planie zakłada się stworzenie przestrzennych warunków rozwoju obsługi ludności w sposób adekwatny do zasięgu oddziaływania danego ośrodka – jest to zgodne z ideą polityki terytorialnej województwa i wyróżniania w jej ramach poziomów interwencji), natomiast zagadnienia rewitalizacji wiążą się w aspekcie przestrzennym z zagadnieniami kształtowania ładu przestrzennego i przestrzeni publicznych.</p> <p>W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa brak jest więc możliwości uwzględnienia OSI „Polityka miejska i rewitalizacja miast” poprzez działania specyficzne, dedykowane do poszczególnych kategorii miast. Różnicowanie interwencji nie odbywa się poprzez działania planistyczne, a działania organizacyjne – jest więc domeną planowania strategicznego, a nie przestrzennego. Problematyka zawarta w tym OSI powinna więc być uwzględniona poprzez sformułowanie ustaleń o charakterze „branżowym”, ale nie powinna być przedmiotem interwencji o charakterze Obszaru Funkcjonalnego.</p>
Rozwój uzdrowisk	<p>Problematyka ta tylko w części może być uwzględniona w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa.</p> <p>Aspekty przestrzenne dotyczą określonych prawem ograniczeń w zagospodarowaniu miejscowości uzdrowiskowych oraz szeroko rozumianej ochrony walorów, będących podstawą dla pełnienia roli uzdrowisk. Przestrzennego charakteru nie mają natomiast działania zmierzające do rozwoju oferty, poprawy jakości, czy też promocji oferty uzdrowiskowej.</p> <p>W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa, problematyka OSI „Rozwój uzdrowisk” powinna być uwzględniona poprzez sformułowanie ustaleń o charakterze „branżowym” – adresowanych do miejscowości uzdrowiskowych, ale nie powinna być przedmiotem interwencji o charakterze Obszaru Funkcjonalnego.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Analiza możliwości uznania wskazanych w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego OSI jako OF w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego wskazała, iż cztery z nich, jako mające wymiar przestrzenny lub niezmiernie istotny dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu można adaptować do planu zagospodarowania przestrzennego województwa jako OF:

1. Kujawy - wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa,
2. Bory Tucholskie – strefa wykorzystania potencjałów endogenicznych północno-zachodniej części województwa,
3. Zagospodarowanie Dolnej Wisły i nowy stopień wodny,
4. Przełamanie zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa.

Przy czym czwarty z ww. OSI adaptuje się zarówno pod względem nazwy jak i zasięgu jako OF. Drugi, tj. Bory Tucholskie proponuje się pod względem zasięgu terytorialnego w dwóch wariantach: jeden w niezmienionych granicach, drugi wynikający z rzeczywistych (szerszych) powiązań obszaru, natomiast dwa OSI: Kujawy - wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa oraz Zagospodarowanie Dolnej Wisły i nowy stopień wodny adaptuje się w zmienionych granicach. OSI Kujawy-wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa został określony w SRW jako tereny rolne sześciu powiatów południowej części województwa objęte trwałym deficytem wód opadowych w okresie wegetacyjnym – w wyniku analiz, w ramach OF z obszaru tego, wyłączono gminę Fabianki jako znajdującą się poza terenem trwałego deficytu wód opadowych, a włączoną w SRW ze względu na zlokalizowanie jej w powiecie włocławskim (łatwość monitorowania danych agregowanych do skali

powiatu). OSI Zagospodarowanie Dolnej Wisły i nowy stopień wodny został określony w SRW na podstawie szerokiej problematyki związanej z zagospodarowaniem całej Doliny Wisły w granicach województwa - w wyniku analiz w ramach OF obszar ten został ograniczony do terenu związanego z bezpośrednim oddziaływaniem realizacji nowego stopnia wodnego jako przedsięwzięcia złożonego, któremu towarzyszyć będzie zmiana sposobu zagospodarowania w dużej skali. Wobec powyższego, znacznie ograniczono jego zasięg terytorialny i nadano nazwę - Obszar realizacji nowego stopnia wodnego na Wiśle.

Strategia rozwoju województwa wśród ośmiu celów strategicznych wymienia zagadnienie Gospodarka i miejsca pracy uznając ten cel za niezmiernie ważny, bowiem wpływa w sposób bezpośredni na wzrost poziomu życia mieszkańców regionu. Toteż obszary, w których występuje szczególny potencjał umożliwiający rozwój przedsiębiorczości i utworzenie nowych miejsc pracy mają istotne predyspozycje do określenia ich jako OF. Na obszarach tych działania związane z tworzeniem miejsc pracy i zwiększaniem poziomu przedsiębiorczości zamierza się realizować na kilku płaszczyznach. Główną grupę działań stanowi tworzenie przestrzeni inwestycyjnych, czyli terenów rozwoju przedsiębiorczości. Biorąc powyższe pod uwagę, potencjał wynikający z przebiegu przez teren województwa autostrady A1 stał się podstawą określenia OF aktywizacji gospodarczej korytarza transportowego autostrady A1.

Obszar funkcjonalny Kujawy - wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa

Cel

Prowadzenie skoordynowanej polityki prowadzącej do zwiększenia efektywności rolnictwa południowej części województwa, poprzez poprawę warunków przyrodniczych prowadzenia gospodarki rolnej, w tym zwłaszcza poprawę warunków wodnych, jako odpowiedzi na identyfikowany problem deficytu wody w okresie wegetacyjnym.

Podstawa delimitacji

Podstawą wyróżnienia obszaru funkcjonalnego jest Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego - Plan modernizacji 2020+, w której obszar ten identyfikuje się jako obszar strategicznej interwencji (OSI). Do obszaru nie zaliczono znajdującej się w powiecie włocławskim gminy Fabianki, która wykazuje cechy gminy intensywnie urbanizującej się (strefa podmiejska Włocławka), ponadto odgródzonej od pozostałej części obszaru korytem rzeki Wisły.

Zasięg terytorialny

Obszar funkcjonalny Kujawy stanowią gminy powiatów: aleksandrowskiego, inowrocławskiego, mogileńskiego, radziejowskiego, żnińskiego, włocławskiego (z wyłączeniem gminy Fabianki).



Rys. 26. Obszar funkcjonalny Kujawy - wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa

Źródło: Opracowanie własne

Opis

Obszar funkcjonalny Kujawy - wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa zajmuje powierzchnię 5 365 km² (29,9% pow. województwa). Zamieszkiwany jest przez 454 490 osób (21,7% ludności województwa). Gęstość zaludnienia obszaru funkcjonalnego wynosi 85 os/km².

Kujawy to obszar w granicach województwa kujawsko-pomorskiego, który z jednej strony posiada największy potencjał rolniczy, a z drugiej strony odznacza się dużym niedoborem wody. Jest to obszar charakteryzujący się niską roczną sumą opadów (jedną z najniższych w kraju) oraz stosunkowo wysoką temperaturą powietrza, zwłaszcza w okresie letnim (jedną z najwyższych w kraju). Powoduje to między

innymi zachwianie bilansu wodnego i odczuwalny niedobór wody, zwłaszcza w rolnictwie (utrudnia wzrost roślin w okresie wegetacyjnym).

Kujawy to region rolniczy, co wynika z występowania gleb o wysokich walorach do produkcji roślinnej, rozpoznanych już w okresie historycznym. Obszary rolnicze Kujaw charakteryzują się wysoką kulturą rolną oraz dużymi powierzchniami użytków rolnych. Uwarunkowania fizyczno-geograficzne obszaru stanowią o dobrych możliwościach do rozwoju rolnictwa, kreując go, jako obszar żywicielski regionu. Wykorzystanie tego potencjału uniemożliwia niedobór wody w okresie wegetacyjnym, a zwłaszcza jej nieregularne dostawy do gleby, co skutkuje obniżaniem plonów, niezależnie od jakości prowadzonych zabiegów agrotechnicznych. Problem ten nasila się w okresach susz, które na Kujawach występują dość często (co 2-3 lata). Efektem typowego dla Kujaw niedoboru wody, występującego w latach o przeciętnej ilości opadów, jest obniżenie potencjalnych plonów roślin uprawnych o około 20-40% (w zależności od gatunku). W przypadku długotrwałych susz obniżenie plonów sięga 40-60%. Długotrwałe odwodnienie prowadzi do stopniowej degradacji gleb, w tym do utraty przez nie walorów rolniczych.

Oprócz wspomnianego podstawowego problemu, identyfikuje się następujące, istotne zagrożenia: obniżenie poziomu wód gruntowych, utrudnienie realizacji melioracji nawadniających, nasilające się procesy erozji wietrznej gleb.

Wszystkie te problemy uniemożliwiają wykorzystanie potencjału obszaru, jakim są korzystne uwarunkowania do rozwoju produkcji rolnej i przetwarzania produktów rolnych: występowanie gleb wysokich klas bonitacyjnych, tradycje rolnicze i przetwórcze, położenie w sieci dróg krajowych. Przewyciężenie ww. problemu suszy pozwoli na wykorzystanie potencjału obszaru i stworzenie wyspecjalizowanej strefy gospodarczej Kujaw, ukierunkowanej na produkcję rolniczą.

Obszar funkcjonalny Bory Tucholskie

Cel

Prowadzenie skoordynowanej polityki skutkującej wzrostem wykorzystania endogenicznego potencjału obszaru wyrażającego się bardzo dużym udziałem powierzchni leśnych oraz powierzchni chronionych i wynikających z nich specjalizacji w kierunku rozwoju leśnictwa i przetwórstwa drewna oraz działalności turystycznych.

Podstawa delimitacji

Podstawą wyróżnienia „Obszaru funkcjonalnego Bory Tucholskie” jest Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego - Plan modernizacji 2020+, w której obszar ten wyznaczono jako OSI oraz istniejące powiązania funkcjonalne terenu.

Zasięg terytorialny

Wyznaczono dwa warianty Obszaru funkcjonalnego Bory Tucholskie, pierwszy na podstawie OSI wyznaczonego w Strategii, drugi wynikający z rzeczywistych (szerszych) powiązań obszaru.

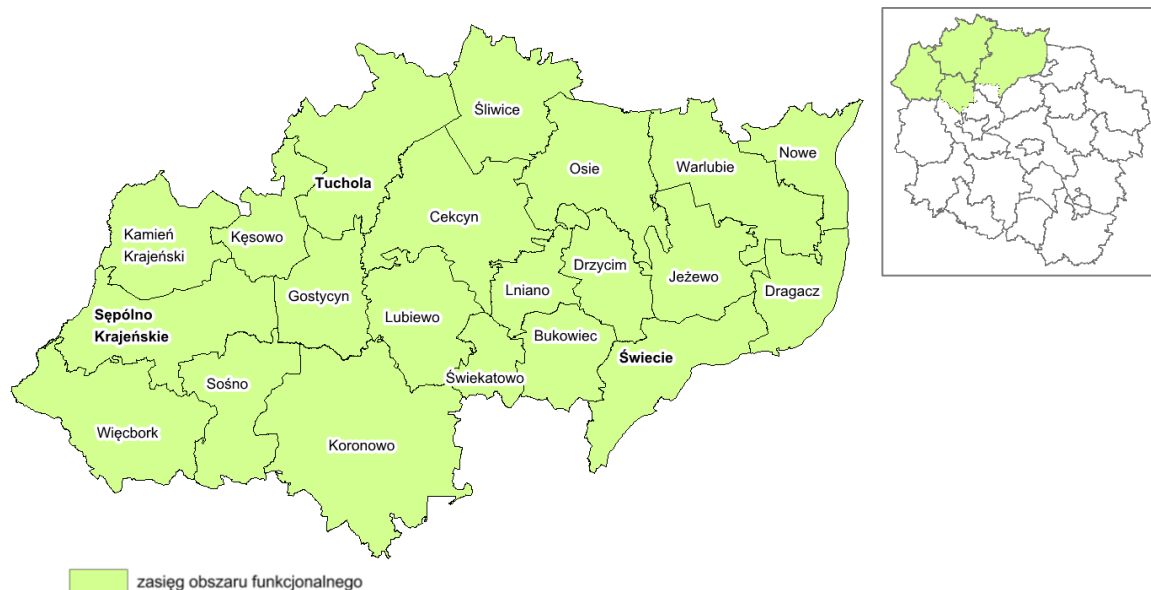
Wariant I: gminy powiatów: sępoleńskiego, świeckiego i tucholskiego.



Rys. 27. Obszar funkcjonalny Bory Tucholskie – wariant I

Źródło: Opracowanie własne

Wariant II: gminy powiatów: sępoleńskiego, świeckiego (bez gminy Pruszcz), tucholskiego oraz gmina Koronowo.



Rys. 28. Obszar funkcjonalny Bory Tucholskie – wariant II

Źródło: Opracowanie własne

Opis

Obszar funkcjonalny Bory Tucholskie (wariant I) zajmuje powierzchnię 3 340 km² (18,6% pow. województwa). Zamieszkiwany jest przez 189 775 osób (9,1% ludności województwa). Gęstość zaludnienia obszaru funkcjonalnego wynosi 57 os/km².

Obszar funkcjonalny Bory Tucholskie (wariant II) zajmuje powierzchnię 3 610 km² (20,1% pow. województwa). Zamieszkiwany jest przez 204 327 osób (9,8 % ludności województwa). Gęstość zaludnienia obszaru funkcjonalnego wynosi 57 os/km².

Potencjał obszaru polega na szczególnych predyspozycjach dla rozwoju gospodarki leśnej i przetwórstwa drewna, rozwoju turystyki zdrowotnej, rozwoju funkcji turystycznej w oparciu o walory przyrodnicze, rozwoju niektórych specjalistycznych dziedzin gospodarki rolnej.

Są to potencjały specyficzne, nie występujące w ogóle lub w znacznie mniejszym natężeniu w innych częściach województwa. Zauważalny jest również brak efektów synergicznych wynikających z ich rozwoju w rejonie o bardzo wysokim potencjale przyrodniczym.

Obszar posiada specjalizację gospodarczą wynikającą z właściwości rozległego terenu leśnego - gospodarka o charakterze leśno-rolniczym. Racjonalnie wykonywana gospodarka leśna odgrywa szczególną rolę w zachowaniu charakteru i rozwoju kompleksów leśnych.

Ze względu na wyjątkowe walory przyrodnicze, obszar posiada predyspozycje do rozwoju turystyki zdrowotnej. Wykorzystanie potencjału turystyki rehabilitacyjno-zdrowotnej wiąże się z zaspokojeniem potrzeb starzejącego się społeczeństwa. Obszar funkcjonalny stanowi dobrą lokalizację dla domów opieki społecznej, tym samym stwarza możliwość rozwoju tzw. sektora „srebrnej gospodarki” ukierunkowanego na aktywizację trybu życia seniorów. Dzięki stworzeniu systemu zorientowanego na potrzeby seniorów, tereny te mogą stanowić produkt generujący nie tylko miejsca

pracy, ale również dochody lokalne. Dodatkowy atut stanowiłaby promocja i kształtowanie tożsamości obszaru.

Zgodnie ze strategią województwa w zasięgu obszaru funkcjonalnego planowana jest lokalizacja jednostek naukowo-badawczych (Narodowe Centrum Radioastronomii i Inżynierii Kosmicznej) oraz ośrodków medycznych świadczących usługi ochrony zdrowia z zakresu żywienia, stomatologii i aktywności fizycznej.

Obszar cechuje się niską gęstością zaludnienia i słabym stanem rozwoju infrastruktury (zwłaszcza transportowej) – cechy te są konsekwencją bardzo wysokich wskaźników zalesienia. Wykorzystanie wskazanych potencjałów umożliwi rozwój gospodarczy niezależnie od równoczesnych ograniczeń.

Obszar funkcjonalny realizacji nowego stopnia wodnego na Wiśle

Cel

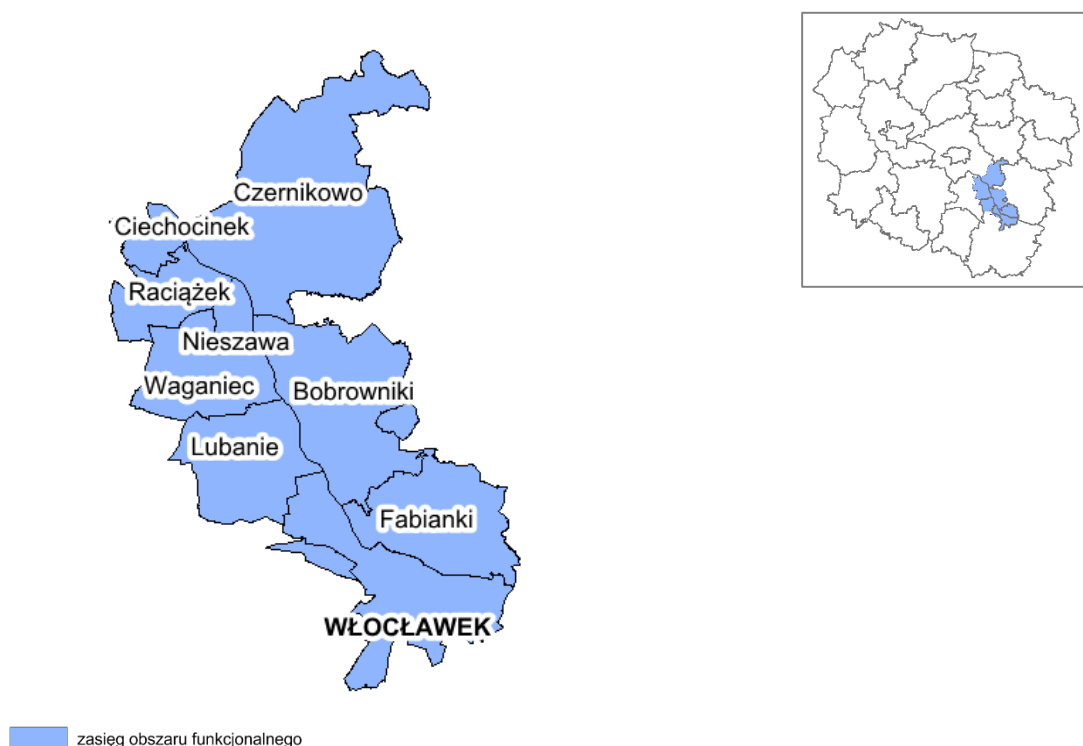
Kształtowanie zagospodarowania dla wykorzystania potencjału endogenicznego, który będzie następstwem realizacji stopnia wodnego na Wiśle, poniżej Włocławka. Zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego i energetycznego, poprawa stosunków wodnych oraz poprawa bezpieczeństwa technicznego istniejącego stopnia wodnego we Włocławku.

Podstawa delimitacji

Podstawą wyróżnienia obszaru funkcjonalnego jest Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego - Plan modernizacji 2020+, w której obszar ten wchodzi w skład OSI *Zagospodarowanie Dolnej Wisły i nowy stopień wodny* oraz planowany zasięg zmian w zagospodarowaniu przestrzennym związany z realizacją stopnia wodnego. Dodatkowo do obszaru zostało włączone miasto Ciechocinek, które mimo, iż nie będzie bezpośrednio sąsiadować ze zbiornikiem, to jednak może być beneficjentem zmian w przestrzeni społeczno-gospodarczej (korzystanie z potencjału turystyczno-rekreacyjnego nowego zbiornika przez kuracjuszy uzdrowiska).

Zasięg terytorialny

Obszar funkcjonalny realizacji nowego stopnia wodnego na Wiśle stanowią gminy: Bobrowniki, Ciechocinek, Czernikowo, Fabianki, Lubanie, Nieszawa, Raciążek, Waganiec, Włocławek (gmina miejska).



Rys. 29. Obszar funkcjonalny realizacji nowego stopnia wodnego na Wiśle

Źródło: Opracowanie własne

Opis

Obszar funkcjonalny realizacji nowego stopnia wodnego na Wiśle zajmuje powierzchnię 607 km² (3,4% pow. województwa). Zamieszkiwany jest przez 160 920 osób (7,7% ludności województwa). Gęstość zaludnienia obszaru funkcjonalnego wynosi 265 os/km².

Planowana realizacja tak dużej inwestycji, jaką jest budowa nowego stopnia wodnego na Wiśle, wiąże się z bardzo dużym przekształceniem znacznego obszaru, wynikającym głównie z utworzenia, w wyniku spiętrzenia wody, sztucznego zbiornika wodnego. Wiąże się to również z szeregiem oddziaływań o zasięgu nie tylko lokalnym, ale również regionalnym i krajowym, do których między innymi należą:

- możliwość poprawy stosunków wodnych na terenach rolniczych zagrożonych suszą i o obniżonych plonach: zagadnienie to jest ściśle powiązane z OF Kujawy - realizacja stopnia wodnego jest niezbędnym elementem ograniczania, a być może i wyeliminowania tego problemu. Nowy zbiornik na Wiśle (powstały w efekcie budowy stopnia wodnego) gwarantuje dostawę wystarczającej ilości wody do nawodnień w całym okresie wegetacyjnym, poprzez budowę zbiornika retencyjnego, nie naruszając jednocześnie równowagi hydrologicznej Wisły;
- zapewnienie bezpieczeństwa technicznego konstrukcji istniejącego stopnia wodnego we Włocławku - oddany do użytku w 1970 r. stopień wodny we Włocławku został zrealizowany jako element projektowanej wówczas kaskady dolnej Wisły i nie jest dostosowany do samodzielnego funkcjonowania. Brak stopnia poniżej Włocławka skutkuje poważnymi problemami eksploatacyjnymi i zagrożeniami bezpieczeństwa, wynikającymi z procesu silnej erozji dna Wisły poniżej zapory. Bieżące prace zabezpieczające i remontowe prowadzone na stopniu wodnym Włocławek są doraźnym działaniem. W celu zapewnienia trwałego bezpieczeństwa konstrukcyjnego zapory we Włocławku, zasadnym więc jest przyjęcie rozwiązań adekwatnych do pierwotnych założeń projektowych;
- zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego na Wiśle: drugi zbiornik w połączeniu z już istniejącym we Włocławku, będzie w większym zakresie regulował stany przepływu wody powodziowej i skuteczniej zabezpieczy pobliskie obszary przed klęską żywiołową;
- powstanie dodatkowego stabilnego systemowego źródła energii ekologicznej (również poprzez uzyskanie mocy biernej dla systemu) dzięki powstaniu elektrowni wodnej;
- infrastruktura i transport: nadmierna erozja poniżej stopnia Włocławek spowodowała obniżenie zwierciadła wody. Doprowadziło to do likwidacji warstwy zabezpieczającej osadów nad rurociągami ułożonymi na dnie Wisły w rejonie Zakładów Azotowych Anwil. Skutkiem tego obniżenia jest również zmiana warunków korzystania z wody na podstawie dotychczasowych pozwoleń wodno-prawnych przez zakłady przemysłowe. Podniesienie zwierciadła wody i jego stabilizacja przyczyni się do cofnięcia tego negatywnego zjawiska. Budowa stopnia wodnego jest również szansą na stworzenie nowej przeprawy drogowej na Wiśle jak również przyczyni się do stworzenia warunków dla aktywizacji drogi wodnej E40;
- szansa, jaką daje inwestycja dla samorządów lokalnych i mieszkańców tego obszaru. Jej realizacja przyczyni się do generalnego rozwoju społeczno-gospodarczego wynikającego z powstania nowych miejsc pracy i nowych podmiotów gospodarczych, towarzyszących w trakcie realizacji inwestycji i postępujących po jej realizacji (etap eksploatacji obiektu) nowych impulsów rozwojowych, lepszego skomunikowania drogowego obszaru czy rozwoju turystyki (w oparciu o nowy zbiornik wodny).

Obszar funkcjonalny przełamania zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa

Cel

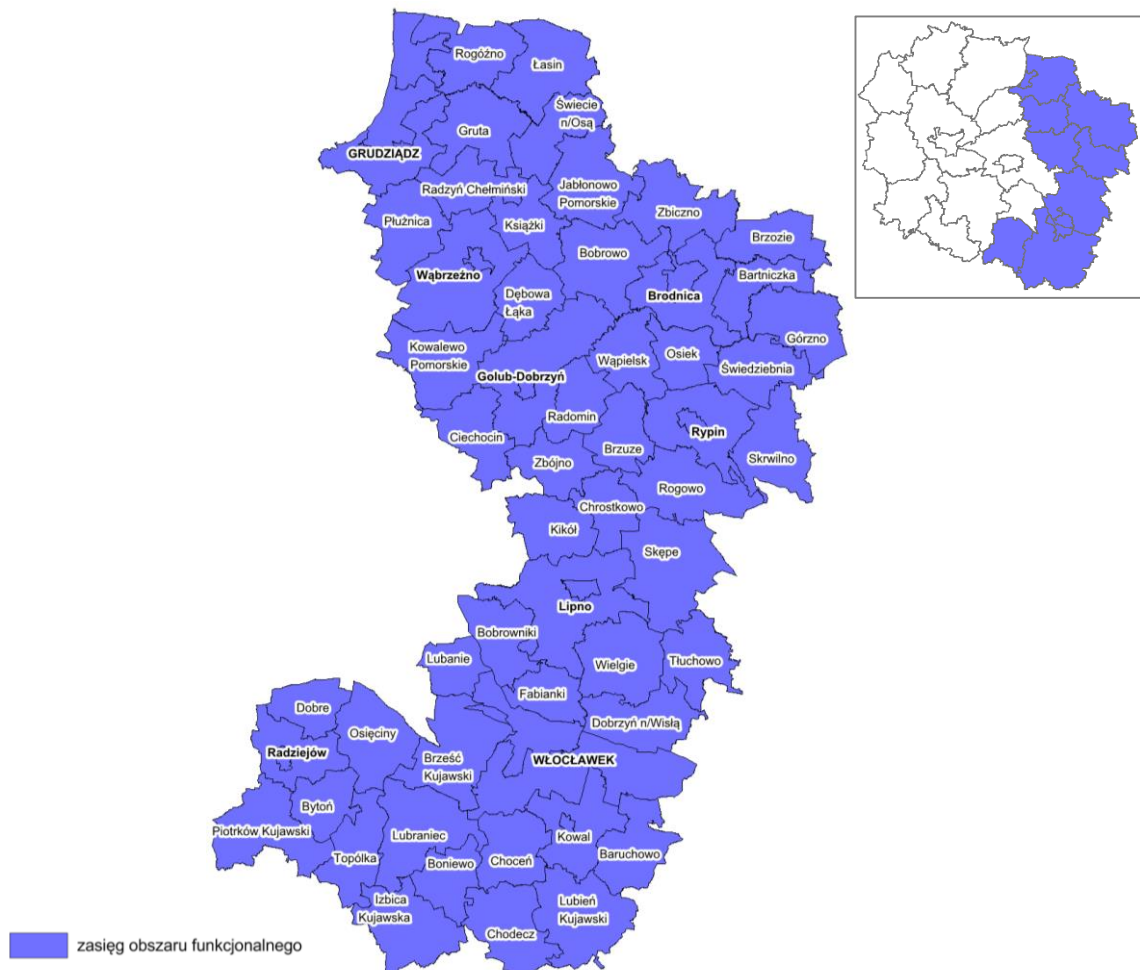
Nadanie impulsów rozwojowych wschodniej części województwa, zarówno poprzez działania na rzecz głównych ośrodków miejskich (Włocławek i Grudziądz, które powinny pełnić szczególną rolę w stymulowaniu rozwoju społecznego i gospodarczego otaczających powiatów), jak też wobec terenów wiejskich i pozostałych miast wskazanego obszaru (w tym miast powiatowych).

Podstawa delimitacji

Podstawą wyróżnienia „Obszaru funkcjonalnego przełamania zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa” jest Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego - Plan modernizacji 2020+, w której obszar ten wyznaczono jako OSI.

Zasięg terytorialny

Gminy powiatów: brodnicki, golubsko-dobrzyński, grudziądzki, lipnowski, radziejowski, rypiński, wąbrzeski, włocławski oraz miasta Włocławek i Grudziądz.



Rys. 30. Obszar funkcjonalny przełamania zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa

Źródło: Opracowanie własne

Opis

Obszar funkcjonalny przełamania zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa zajmuje powierzchnię 6 708 km² (37,3% pow. województwa). Zamieszkiwany jest przez 650 029 osób (31,1% ludności województwa). Gęstość zaludnienia obszaru funkcjonalnego wynosi 97 os/km².

Wschodnia część województwa charakteryzuje się szczególnie niskim stanem rozwoju społeczno-gospodarczego. Występuje tutaj wiele problemów tj.: wysokie bezrobocie, niski poziom wykształcenia, małe zaangażowanie w sprawy rozwoju lokalnego, uzależnienie od systemu pomocy społecznej, brak partycypacji w życiu kulturalnym, migracja mieszkańców na tereny o wyższym stopniu rozwoju. We wskazanym obszarze problemy są na tyle złożone i długotrwałe, że powodują narastanie dysproporcji w jakości życia mieszkańców w stosunku do pozostałej części województwa, a skala problemów jest na tyle duża, że obniża konkurencyjność i zagraża podstawom funkcjonowania województwa jako całości.

Szczególne wsparcie dla gmin wschodniej części województwa w polityce samorządu województwa nie powinno się więc opierać na stosowaniu szczególnych instrumentów rozwoju – odmiennych od planowanych do użycia dla rozwiązywania problemów innych części województwa, ale na priorytetowym zastosowaniu tych instrumentów wobec tej części województwa.

Obszar funkcjonalny aktywizacji gospodarczej korytarza transportowego autostrady A1

Cel

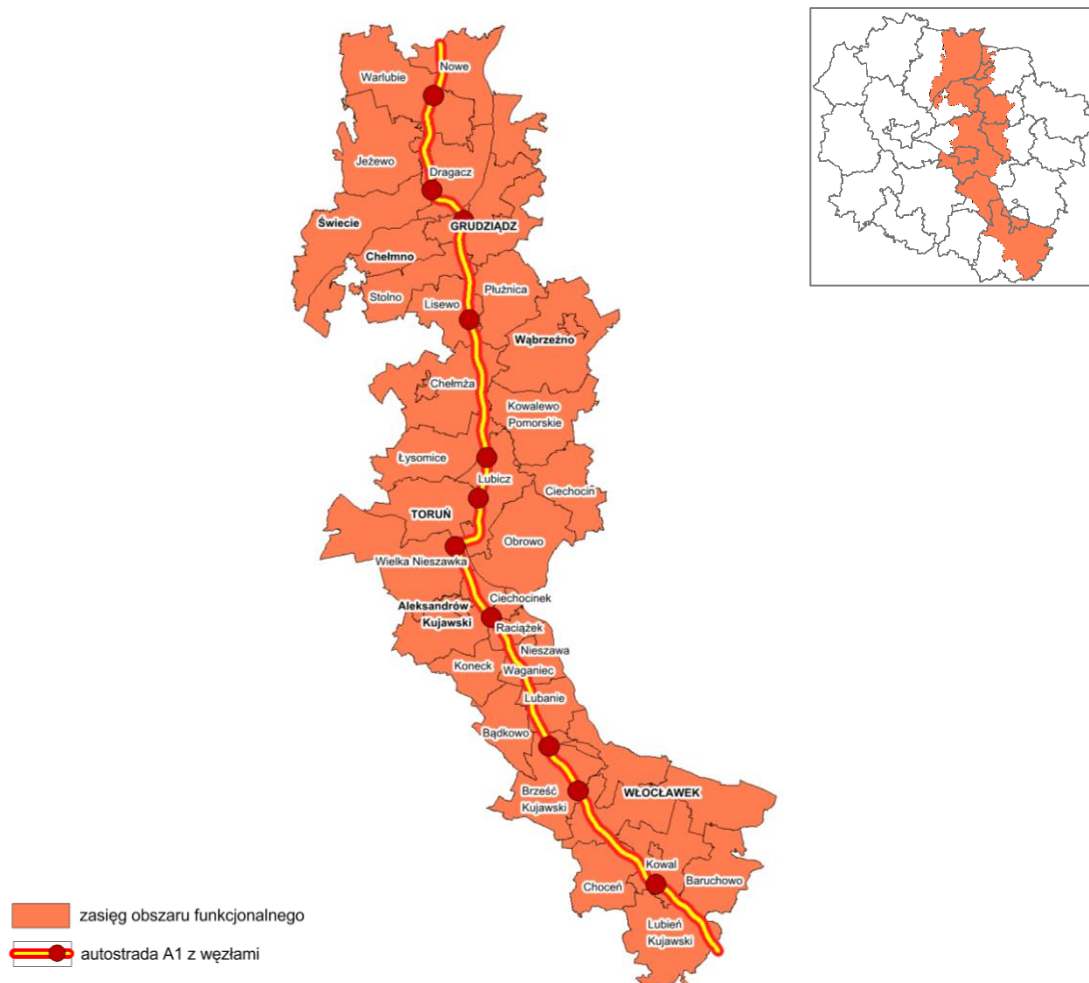
Kształtowanie zagospodarowania na rzecz wykorzystania potencjału międzyregionalnej i międzynarodowej dostępności wynikającej z przebiegu autostrady A1. Prowadzenie skoordynowanej polityki prowadzącej do rozwoju terenów inwestycyjnych wzdłuż przebiegu autostrady A1.

Podstawa delimitacji

Podstawą wyróżnienia obszaru jest Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego – Plan modernizacji 2020+, w której jednym z celów strategicznych jest zagadnienie gospodarka i miejsca pracy. Do działań wspierających rozwój gospodarczy zalicza się m.in. tworzenie przestrzeni inwestycyjnych.

Zasięg terytorialny

Obszar funkcjonalny terenów inwestycyjnych wzdłuż autostrady A1 stanowi obszar w granicach administracyjnych gmin: Aleksandrów Kujawski (gmina miejska), Aleksandrów Kujawski (gmina wiejska), Baruchowo, Bądkowo, Brześć Kujawski, Chełmno (gmina wiejska), Chełmża (gmina miejska), Chełmża (gmina wiejska), Choceń, Ciechocin, Ciechocinek, Dragacz, Grudziądz (gmina miejska), Grudziądz (gmina wiejska), Jeżewo, Koneck, Kowal (gmina miejska), Kowal (gmina wiejska), Kowalewo Pomorskie, Lisewo, Lubanie, Lubicz, Lubień Kujawski, Łysomice, Nieszawa, Nowe, Obrowo, Płużnica, Raciążek, Stolno, Świecie, Toruń, Waganiec, Warlubie, Wąbrzeźno (gmina miejska), Wąbrzeźno (gmina wiejska), Wielka Nieszawka, Włocławek (gmina miejska), Włocławek (gmina wiejska).



Rys. 31. Obszar funkcjonalny aktywizacji gospodarczej korytarza transportowego autostrady A1

Źródło: Opracowanie własne

Opis

Obszar funkcjonalny aktywizacji gospodarczej korytarza transportowego autostrady A1 zajmuje powierzchnię 4 159 km² (34,8% pow. województwa). Zamieszkiwany jest przez 727 609 osób (23,1% ludności województwa). Gęstość zaludnienia obszaru funkcjonalnego wynosi 175 os/km².

Działania związane z tworzeniem miejsc pracy i zwiększaniem poziomu przedsiębiorczości w województwie kujawsko-pomorskim zamierza się realizować na kilku płaszczyznach. Główną grupę działań stanowi tworzenie przestrzeni inwestycyjnych, czyli terenów rozwoju przedsiębiorczości. Ogólnie przyjmuje się zasadę szczególnego wspierania rozwoju gospodarczego w rejonach dobrze dostępnych komunikacyjnie wraz z dopuszczeniem wsparcia inwestycji komunikacyjnych służących ich obsłudze. Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego – Plan modernizacji 2020+, zakłada – w określonych przypadkach – wsparcie rozwoju terenów inwestycyjnych także poprzez ich przygotowanie infrastrukturalne w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i zaopatrzenia w energię. Szczególne wsparcie zamierza udzielić się tym przedsięwzięciom, które będą się wiązały z tworzeniem dużej liczby miejsc pracy, wykorzystaniem potencjałów endogenicznych oraz inteligentnych specjalizacji.

Tereny leżące wzdłuż autostrady charakteryzują się bardzo dobrą dostępnością komunikacyjną, a zatem są atrakcyjne dla potencjalnych inwestorów. Często jest to bowiem podstawowe kryterium

wyboru lokalizacji inwestycji. Na terenie obszaru funkcjonalnego znajdują się trzy duże miasta – Toruń, Włocławek i Grudziądz – będące stymulantami rozwoju, stanowiące także rynek zbytu wielu produktów i usług. Tereny wiejskie natomiast to duże przestrzenie, znacznie tańsze niż obszary miejskie, które wyposażone w odpowiednią infrastrukturę, doskonalone nadają się pod inwestycje. Tereny inwestycyjne przygotowane dla potrzeb rozwoju lokalnego jak i zewnętrznego biznesu mają przede wszystkim generować nowe miejsca pracy.

5. Podsumowanie

Obecne regulacje europejskiej Polityki Spójności i polskiej polityki rozwoju zwracają dużą uwagę na terytorialny wymiar polityk publicznych. Przejście w zarządzaniu rozwojem - od podejścia sektorowego i tradycyjnej redystrybucji pieniędzy do zintegrowanego terytorialnie - ma polegać na integrowaniu działań różnych podmiotów publicznych i środków na rozwój będących w ich dyspozycji - wobec terytoriów określonych nie administracyjnie, a funkcjonalnie (charakteryzujących się podobnymi cechami społeczno-gospodarczo-przestrzennymi). Punktem odniesienia dla interwencji polityk publicznych są zatem OBSZARY FUNKCJONALNE (OF) zdefiniowane w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jako *„obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, stanowiący zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju”*.

Według ww. ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wyróżnia się trzy rodzaje OF, z których dwa, wymienione poniżej, mają znaczenie dla polityki regionalnej:

Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym – jako obszary funkcjonalne o istotnym znaczeniu dla polityki przestrzennej kraju. Ich określenie jest obligatoryjne, a określa je samorząd województwa w oparciu o kryteria wyznaczone przez Ministra ds. rozwoju regionalnego lub Ministra ds. rozwoju wsi (w zależności od typu OF).

Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym – jako obszary funkcjonalne o istotnym znaczeniu dla polityki przestrzennej województwa. Ich określenie jest fakultatywne, a określa je samorząd województwa na wniosek gminy, powiatu lub z własnej inicjatywy.

Określenie OF ma swoje skutki:

- w planie zagospodarowania przestrzennego województwa (pzipw) określa się granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym oraz, w zależności od potrzeb, granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym,
- dla miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego opracowuje się plan zagospodarowania przestrzennego jako część planu zagospodarowania przestrzennego województwa, a dla wszystkich OF można (fakultatywnie) opracować strategię rozwoju,
- polityka przestrzenna województwa w stosunku do obszaru funkcjonalnego o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym jest prowadzona w konsultacji z jednostkami samorządu terytorialnego, które są położone na terenie danego obszaru funkcjonalnego.

Ponadto proces określania OF jest uregulowany – po otrzymaniu wniosku od samorządu gminy lub powiatu albo z własnej inicjatywy, marszałek województwa przedstawia propozycje i wnioski określenia OF do zaopiniowania przez jednostki samorządu terytorialnego, znajdujące się na terenie województwa. Opinia jest wyrażana podczas konferencji, w której uczestniczą przedstawiciele samorządu województwa oraz przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego. Konferencja ta musi być zorganizowana w terminie 30 dni od dnia przedstawienia przez samorząd gminny lub samorząd powiatowy wniosku bądź przedstawienia przez samorząd wojewódzki własnej propozycji określenia obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym i ich granic.

Obecny stan prac nad zagadnieniem OF na szczeblu rządowym przedstawia się następująco:

- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w lipcu 2015r., w odpowiedzi na zapytanie Przewodniczącego Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego RP, poinformowało o braku możliwości wskazania merytorycznie uzasadnionych kryteriów umożliwiających określenie wiejskiego obszaru funkcjonalnego oraz zamiarze wprowadzenia zmiany w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, polegającej na usunięciu art. 49b pkt 2 stanowiącego delegację dla ministra właściwego do spraw rozwoju wsi do wskazania tych kryteriów w drodze rozporządzenia,
- Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju opracowało projekt Rozporządzenia z dnia 18.11.2014r. dot. zasad określania obszarów funkcjonalnych i ich granic, jednak po negatywnej opinii środowisk samorządowych i urbanistycznych, w tym Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego RP, nie skierowano go do dalszych prac legislacyjnych, jak też nie upubliczniono kolejnych wersji projektu rozporządzenia,
- obowiązująca od 1 stycznia 2016 r. ustawa o związkach metropolitalnych, redefiniuje założenia kształtowania rozwoju w obszarach podmiejskich ośrodków wojewódzkich, znacznie zmniejszając uprawnienia samorządów województw w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej i wprowadzając możliwość utworzenia związku metropolitalnego (funkcjonującego na terenie miasta – ośrodka wojewódzkiego i obszarze jego oddziaływania), powierzając mu prowadzenie polityki rozwoju na tym terytorium. Praktycznym wyrazem tych zmian będzie utrata prawnych podstaw obowiązywania miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego (jeśli taki wcześniej został określony) i pojawieniem się obowiązku wprowadzenia do planu zagospodarowania przestrzennego województwa granic obszaru związku metropolitalnego.

Prace nad określeniem OF w województwie kujawsko-pomorskim rozpoczęły się właściwie od momentu przyjęcia w roku 2011 przez Radę Ministrów KPZK 2030, a ich podstawę stanowiły:

- KPZK 2030, w której wprowadzono do polityki rozwoju regionalnego pojęcie obszaru funkcjonalnego. Określono typy i charakterystykę poszczególnych OF, zapisano kompetencje ich określania. Zapisy KPZK 2030 nawiązują do zapisów Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, gdzie określono obszary strategicznej interwencji w wielu aspektach zbieżne z OF w KPZK.
- Strategię rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego - Plan modernizacji 2020+, gdzie na podstawie identyfikacji specyficznych problemów lub potencjałów rozwojowych o szczególnym znaczeniu w skali województwa, wyróżniono 9 obszarów strategicznej interwencji. Stwierdzono, iż te obszary, dla których interwencja polegać powinna na działaniach o charakterze przestrzennym (to znaczy wiążących się z powstaniem nowego zagospodarowania lub zmianami w charakterze zagospodarowania dotychczasowego), są niewątpliwie predestynowane do zaliczenia w planie zagospodarowania przestrzennego województwa, do kategorii Obszarów Funkcjonalnych. Ponadto Strategia rozwoju województwa wśród ośmiu celów strategicznych wymienia zagadnienie Gospodarka i miejsca pracy uznając ten cel za niezmiernie ważny, bowiem wpływający w sposób bezpośredni na wzrost poziomu życia mieszkańców regionu. Toteż wszelkie działania zmierzające do zapewnienia nowych miejsc pracy, a wynikające z wykorzystania istniejącego potencjału mają

predyspozycje do określenia ich jako OF. Działania związane z tworzeniem miejsc pracy i zwiększaniem poziomu przedsiębiorczości zamierza się realizować na kilku płaszczyznach. Główną grupę działań stanowi tworzenie przestrzeni inwestycyjnych, czyli terenów rozwoju przedsiębiorczości.

- Politykę terytorialną województwa kujawsko-pomorskiego będącą istotnym elementem realizacji Polityki spójności UE. W wyniku prowadzenia tej polityki w regionie zawiązано porozumienia pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, w celu współpracy przy rozwiązywaniu problemów i wykorzystywaniu potencjału rozwoju ponad granicami administracyjnymi. Instrumentami realizacji ww. polityki terytorialnej/spójności na terenie województwa są m.in. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) dla miast Bydgoszcz i Toruń oraz dwudziestu jeden gmin sąsiednich; Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) dla: miasta Włocławka i siedmiu gmin otaczających, miasta Grudziądz i pięciu gmin otaczających oraz miasta Inowrocławia i jednej gminy sąsiedniej.
- Dokumenty i analizy dotyczące delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych opracowane przez różne zespoły, na przestrzeni kilkudziesięciu lat, w tym na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju oraz na zlecenie Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym są obligatoryjne, ich określenie w planie zagospodarowania przestrzennego województwa jest więc konieczne. Spośród czterech typów obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym, terenu województwa kujawsko-pomorskiego dotyczą trzy: Miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego, Wiejski obszar funkcjonalny, Obszar funkcjonalny szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej. Wobec powyższego, biorąc pod uwagę ww. dokumenty oraz uwarunkowania wewnętrzne regionu, w województwie kujawsko-pomorskim określono trzy obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym:

1. Miejski obszar funkcjonalny ośrodków wojewódzkich - Bydgoszczy i Torunia, który stanowi „lokomotywę rozwoju” województwa, a od współpracy dwóch największych ośrodków miejskich - Bydgoszczy i Torunia - zależy zbudowanie konkurencyjności całego regionu. Skoordynowane działania samorządów obydwu miast powinny mieć na celu tworzenie sieci współpracy ukierunkowanej na wykonywanie priorytetowych działań, zapewniających sprawność funkcjonalną i kreujących tożsamość i wizerunek województwa,
2. Wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych, niezbędny dla prowadzenia polityki zrównoważonego rozwoju województwa,
3. Obszar funkcjonalny Światowy Rezerwat Biosfery „Bory Tucholskie”, który ze względu na wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe predysponowany jest do rozwoju form działalności niekolizyjnych z potrzebami ochrony ekosystemów.

Mimo ustawowego braku konieczności określania OF o znaczeniu regionalnym, na terenie województwa kujawsko-pomorskiego zauważa się potrzebę określenia obszarów, których wyznaczenie wynika z konieczności skoncentrowania polityki województwa na określonym terytorium. Określono zatem osiem obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym:

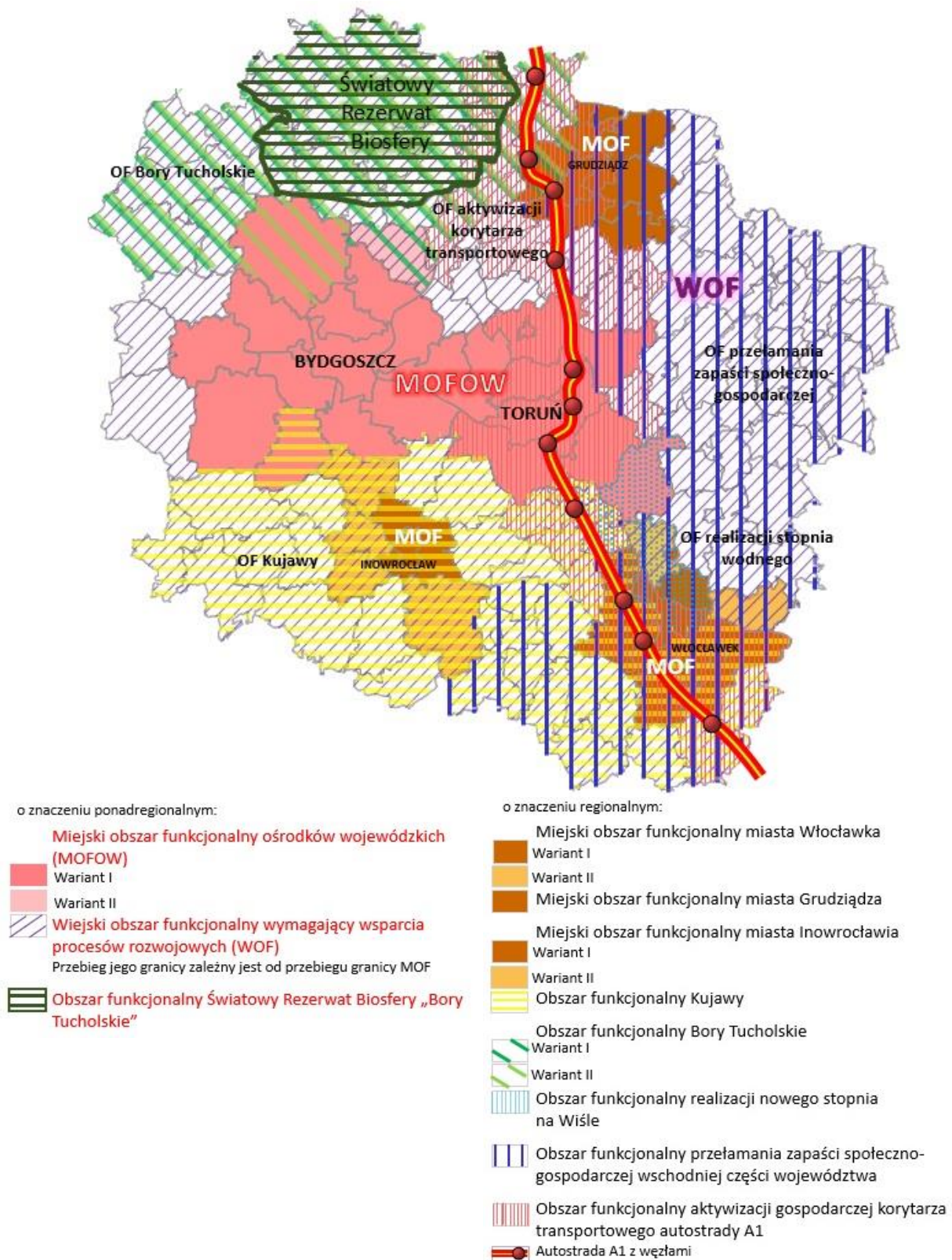
1. Miejski obszar funkcjonalny miasta Włocławka (ośrodek regionalny),
2. Miejski obszar funkcjonalny miasta Grudziądz (ośrodek regionalny),
3. Miejski obszar funkcjonalny miasta Inowrocławia (ośrodek subregionalny),
4. Obszar funkcjonalny Kujawy - wyspecjalizowana strefa dla rolnictwa,

5. Obszar funkcjonalny Bory Tucholskie,
6. Obszar funkcjonalny realizacji nowego stopnia wodnego na Wiśle,
7. Obszar funkcjonalny przełamania zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa,
8. Obszar funkcjonalny aktywizacji gospodarczej korytarza transportowego autostrady A1.



Rys. 32. Schemat obszarów funkcjonalnych w województwie kujawsko-pomorskim
 Źródło: Opracowanie własne

Obszary te mają istotne znaczenie dla polityki przestrzennej województwa, wyznaczenie ich ma na celu prowadzenie wspólnej polityki jednostek samorządu wszystkich poziomów, zmierzającej do wykorzystania potencjału tych obszarów oraz rozwiązywania problemów w nich występujących.



Rys. 33. Obszary funkcjonalne w województwie kujawsko-pomorskim

Źródło: Opracowanie własne

6. Wykaz wykorzystanych opracowań i dokumentów

1. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 - http://mr.bip.gov.pl/strategie-rozwoj-regionalny/17847_strategie.html
2. Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego - Plan Modernizacji 2020+ - https://www.kujawsko-pomorskie.pl/pliki/wiadomosci/zit/dokumenty/Strategia_rozwoju_województwa_kujawsko-pomorskiego_do_roku_2020_-_plan_modernizacji_2020+.pdf
3. Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020 - https://www.kujawsko-pomorskie.pl/pliki/wiadomosci/zit/dokumenty/Zalozenia_polityki_terytorialnej_województwa_kujawsko-pomorskiego.pdf
4. Projekt rozporządzenia MlIR z 18.11.2014 r. w sprawie szczegółowych warunków określania obszarów funkcjonalnych i ich granic - <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//520/261191/261198/261199/dokument138052.pdf>
5. Szersze strefy miejskie LUZ, Program Urban Audit, GUS - <http://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/badania-regionalne/urban-audit-250/szersze-strefy-miejskie-luz-727/>
6. „Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich”, IGiPZ PAN na zlecenie MRR, prof. P. Śleszyński, luty 2013 r. - https://www.kujawsko-pomorskie.pl/pliki/wiadomosci/zit/dokumenty/kryteria_delimitacji.pdf
7. „Delimitacja obszarów funkcjonalnych wybranych miast w województwie kujawsko-pomorskim”, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, marzec 2013 r. - http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/bydgosz/ASSETS_Delimitacja_MOF_woj_kuj-pom_11-03-2013.pdf
8. „Obszar funkcjonalny Bydgoszczy i Torunia oraz jego związki z pozostałą częścią województwa”, Poznań CBM UAM, dr T. Kaczmarek, lipiec 2013 r. - https://www.kujawsko-pomorskie.pl/pliki/wiadomosci/zit/stan_prac/obszar_funkcjonalny_Bydgoszczy_i_Torunia_oraz_jego_zwiazki_z_pozostala_czescia_województwa.pdf
9. „Delimitacja i charakterystyka obszaru realizacji instrumentu ZIT w obszarze funkcjonalnym Bydgoszczy i Torunia”, Urząd Marszałkowski w Toruniu, marzec 2014 r. - https://www.kujawsko-pomorskie.pl/pliki/wiadomosci/zit/dokumenty/delimitacja_i_charakterystyka_obszaru_realizacji_instrumentu_zintegrowan.pdf
10. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego 2003 r. - http://archiwum.kujawsko-pomorskie.pl/files/roz_reg/planowanie/plan/Plan.pdf
11. „Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych: Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia”, badania pod kierownictwem prof. dr hab. Tomasza Kaczmarka, Centrum Badań Metropolitalnych UAM w Poznaniu, 2013 r., - http://archiwum.kujawsko-pomorskie.pl/pliki/planowanie/20140324_polityka/okreslenie_specyfiki_oraz_przygotowanie_propozycji_delimitacji_mof.pdf
12. „Delimitacja i charakterystyka obszaru funkcjonalnego Włocławka oraz propozycja zasięgu realizacji ZIT”, Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, 2014 r. - http://archiwum.kujawsko-pomorskie.pl/pliki/wiadomosci/20140425_zit/Delimitacja_OF_Wloclawek.pdf
13. „Delimitacja i charakterystyka obszaru funkcjonalnego Grudziądz oraz propozycja zasięgu realizacji ZIT”, Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, 2014 r. - http://archiwum.kujawsko-pomorskie.pl/pliki/wiadomosci/20140425_zit/Delimitacja_OF_Grudziadz.pdf
14. „Delimitacja i charakterystyka obszaru funkcjonalnego Inowrocławia oraz propozycja zasięgu realizacji ZIT”, Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, 2014 r. - http://archiwum.kujawsko-pomorskie.pl/pliki/wiadomosci/20140425_zit/Delimitacja_OF_Inowroclaw.pdf

15. Porozumienie w sprawie realizacji ZIT dla bydgosko-toruńskiego OF 8.04.2014 -
<http://www.zit.btof.pl/attachments/article/6/Porozumienie%20ZIT%20BTOF%20z%208%20kwietnia%202014%20r..pdf>
16. Porozumienia ws. OSI i obszarów powiązanych funkcjonalnie miasta Włocławek 2015 -
<http://edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/GetActPdf.ashx?year=2015&book=0&position=3478>
17. Porozumienia ws. OSI i obszarów powiązanych funkcjonalnie miasta Grudziądz 2015 -
http://www.bip.grudziadz.lo.pl/bip_download.php?id=5286
18. Porozumienia ws. OSI i obszarów powiązanych funkcjonalnie miasta Inowrocław 2015 –
<http://edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/GetActPdf.ashx?year=2015&book=0&position=3178>

Tabela 7. Zbiorcze zestawienie przynależności gmin do obszarów funkcjonalnych

Obszar Funkcjonalny Gmina	Znaczenie ponadregionalne					Znaczenie regionalne											
	MOFOW		WOF		OF Światowy Rezerwat Biosfery "Bory Tucholskie"	MOF miasta Włocławka		MOF miasta Grudziądz	MOF miasta Inowrocławia		OF Kujawy	OF Bory Tucholskie		OF realizacji nowego stopnia wodnego na Wiśle	OF przełamania zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części woj.	OF aktywizacji gospodarczej korytarza transportowego autostrady A1	
	wariant		wariant			wariant			wariant			wariant					
	I	II	I	II		I	II		I	II		I	II				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Aleksandrów Kujawski (1)																	
Aleksandrów Kujawski (2)																	
Barcin (3)																	
Bartniczka (2)																	
Baruchowo (2)																	
Bądkowo (2)																	
Białe Błota (2)																	
Bobrowniki (2)																	
Bobrowo (2)																	
Boniewo (2)																	
Brodnica (1)																	
Brodnica (2)																	
Brześć Kujawski (3)																	
Brzozie (2)																	
Brzuze (2)																	
Bukowiec (2)																	
Bydgoszcz (1)																	
Bytoń (2)																	
Cekcyn (2)																	
Chełmno (1)																	
Chełmno (2)																	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Chełmża (1)																
Chełmża (2)																
Chocień (2)																
Chodecz (3)																
Chrostkowo (2)																
Ciechocin (2)																
Ciechocinek (1)																
Czernikowo (2)																
Dąbrowa (2)																
Dąbrowa Biskupia (2)																
Dąbrowa Chełmińska (2)																
Dębowa Łąka (2)																
Dobrcz (2)																
Dobre (2)																
Dobrzyń nad Wisłą (3)																
Dragacz (2)																
Drzycim (2)																
Fabianki (2)																
Gąsawa (2)																
Gniewkowo (3)																
Golub-Dobrzyń (1)																
Golub-Dobrzyń (2)																
Gostycyn (2)																
Górzno (3)																
Grudziądz (1)																
Grudziądz (2)																
Gruta (2)																
Inowrocław (1)																
Inowrocław (2)																
Izbica Kujawska (3)																
Jabłonowo Pomorskie (3)																
Janikowo (3)																

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Janowiec Wielkopolski (3)																
Jeziora Wielkie (2)																
Jeżewo (2)					w części											
Kamień Krajeński (3)																
Kcynia (3)																
Kęsowo (2)					w części											
Kijewo Królewskie (2)																
Kikół (2)																
Koneck (2)																
Koronowo (3)																
Kowal (1)																
Kowal (2)																
Kowalewo Pomorskie (3)																
Kruszwica (3)																
Książki (2)																
Lipno (1)																
Lipno (2)																
Lisewo (2)																
Lniano (2)																
Lubanie (2)																
Lubicz (2)																
Lubień Kujawski (3)																
Lubiewo (2)					w części											
Lubraniec (3)																
Łabiszyn (3)																
Łasin (3)																
Łubianka (2)																
Łysomice (2)																
Mogilno (3)																
Mrocza (3)																
Nakło nad Notecią (3)																
Nieszawa (1)																
Nowa Wieś Wielka (2)																

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Nowe (3)																
Obrowo (2)																
Osie (2)																
Osiek (2)																
Osielsko (2)																
Osięciny (2)																
Pakość (3)																
Papowo Biskupie (2)																
Piotrków Kujawski (3)																
Płużnica (2)																
Pruszcz (2)																
Raciążek (2)																
Radomin (2)																
Radziejów (1)																
Radziejów (2)																
Radzyń Chełmiński (3)																
Rogowo (2)-pow. rypiński																
Rogowo (2)-pow. żniński																
Rogóźno (2)																
Rojewo (2)																
Rypin (1)																
Rypin (2)																
Sadki (2)																
Sępólno Krajeńskie (3)																
Sicienko (2)																
Skępe (3)																
Skrwilno (2)																
Solec Kujawski (3)																
Sośno (2)																
Stołno (2)																
Strzelno (3)																
Szubin (3)																
Śliwice (2)																

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Świecie (3)																
Świecie nad Osą (2)																
Świedziebnia (2)																
Świątkowo (2)																
Tłuchowo (2)																
Topólka (2)																
Toruń (1)																
Tuchola (3)																
Unisław (2)																
Waganiec (2)																
Warlubie (2)																
Wąbrzeźno (1)																
Wąbrzeźno (2)																
Wąpielsk (2)																
Wielgie (2)																
Wielka Nieszawka (2)																
Więcbork (3)																
Włocławek (1)																
Włocławek (2)																
Zakrzewo (2)																
Zbiczno (2)																
Zbójno (2)																
Zławieś Wielka (2)																
Złotniki Kujawskie (2)																
Żnin (3)																

Źródło: Opracowanie własne. 1-gmina miejska; 2-gmina wiejska; 3-gmina miejsko-wiejska